

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra české literatury

Diplomová práce

Současné vývojové tendence žánru cestopis

Current trends in the genre travelogue

Vedoucí práce : Prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc.

Autorka DP: Bc. Hana Plesná

Bydliště : Ke Školce 159, Tuklaty, p. Úvaly, 250 82

Obor studia : ČJ – HV

Typ studia: prezenční

Rok dokončení DP: 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a elektronická verze práce je totožná s tištěnou.

Místo vypracování: Praha

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Prof. PhDr. Dagmar Mocné, CSc. za její ochotu, vřelý přístup a celkovou pomoc při tvorbě této práce.

Poděkování patří také mé rodině, která mi studium umožnila a byla mi vždy oporou.

Obsah:

Předmluva	5
-----------------	---

I. Teoretická část

1.1 Vymezení pojmu cestopis	6
1.2 Historický vývoj žánru cestopis	9
1.3 Cestování a současní cestovatelé	15
1.4 Cestopis versus média	18
1.5 Časopisy	20
1.5.1 Koktejl	20
1.5.2 Cestopisy	22
1.5.2 100+1 zahraničních zajímavostí	24
1.6 Cestopis a politické ideologie	26
1.7 Současné podoby žánru cestopis	28

II. Praktická část

2 Cestovatelské portály, weby a blogy	30
2.1 Portál Hedvábná stezka – Blog Heleny Formánkové	31
2.2 Portál Idnes - Blog Rudolfa Havlíka	33
2.3 Portál Respekt - blog Filipa Rosenkrace	37
2.4 Samostatné webové stránky	41
2.4.1 Zdeněk Bakštein	41
2.4.2 Jiří Hošek	44
2.5 Význam webů a blogů pro současný žánr cestopis	47
3 Analýza nejzajímavějších současných knižních cestopisů	50
3.1 Leoš Šimánek	50
3.1.1 Kanada – Aljaška, dobrodružství v divočině	52
3.2 Josef Formánek	56
3.2.1 Prsatý muž a zloděj příběhů	59
3.3 Veronika Valentová	64
3.3.1 Zmatení jazyků aneb Bruselský cestopis	64
3.4 Miloslav Stingl	67
3.4.1 Havaj je nejlepší – Hawaii no ka oi	70
3.5 Eda Kriseová	74
3.5.1 Necestou slečny H. a dnešní Afrikou	76
3.6 Další zajímavé knihy současné cestopisné produkce	81
4 Závěr	82
5 Seznam použitých zdrojů	84
6 Resumé	88
7 klíčová slova	89

Předmluva

Téma této diplomové práce, *Současné vývojové tendence žánru cestopis*, jsem si zvolila z důvodu zájmu o soudobou českou literaturu a její aktuální vývoj. Vybrala jsem si žánr cestopisu, protože jej považuji za produktivní a čtenářsky oblíbený, také i v souvislosti se současnou masovou zálibou v cestování. I když se úvodu věnuji stručné historii žánru, těžiště práce bude spočívat ve sledování současných podob cestopisu, zejména pak z hlediska jeho míšení s fikční beletrií. Hlavním předmětem zkoumání této práce tak nebude ani tak faktografická cestopisná literatura (ač se jí bude práce také zabývat), ale právě literatura méně tradiční, osobitá, umělecká a literárně ojedinělá. Práce se nebude zabývat cestopisnými průvodci a brožurami.

Cílem práce je zmapovat, zachytit a osvětlit současný fenomén cestování a cestopis, a představit jej jako stále živý a vyvíjející se literární žánr. To bude dokládat rozbor soudobých periodik, blogů, webů a několika literárních děl takovéto povahy. Práce se pokusí o zachycení jejich typologie v rámci žánru cestopis.

Teoretická část vymezí na základě odborné literatury termín *cestopis* z několika úhlů pohledu a osvětlí historický vývoj žánru. Popíše také další okolnosti vývoje cestopisu, zaměří se na časopisy s cestopisnou tematikou a i na vztah žánru k médiím a informačním technologiím.

Druhá část bude tvořit jádro této diplomové práce a bude se zabývat již konkrétními díly současné české literatury s cestopisnou tematikou, která budou vybrána a analyzována tak, aby demonstrovala jejich inovativní počínání v tomto žánru.

I. Teoretická část

1.1 Vymezení pojmu cestopis

Literatura:

PAVERA, L.; VŠETIČKA, F. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. 422 s.

MOCNÁ, D.; PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, Litomyšl 2004. 699 s.

FAKTOROVÁ, V. *Mezi poznáním a imaginací*. Praha: ARSCI, 2012. 366 s.

Vymezení cestopisu se v odborné literatuře různí, dle Lexikonu literárních pojmů (L. PAVERA; F. VŠETIČKA: 2002, 59) je cestopis „žánrová forma stojící na pomezí krásné a věcné literatury, příp. publicistiky, jejímž tématem bývá obvykle popis cizí země. Vedle popisu krajiny obsahuje poznatky o zvláštnostech zeměpisných, společenských, kulturních, národopisných aj. a vylíčení autorových subjektivních zkušeností, postřehů a příhod.“ Cestopis v sobě tak kombinuje právě roviny věcné literatury (jakožto žánru faktu) a roviny umělecké, kdy je v popředí především autor, příběh a jazyk. Encyklopedie literárních žánrů (D. MOCNÁ, J. PETERKA: 2004, 75) jej definuje jako prózu „zachycující putování objeveným zeměpisným prostorem,“ která je založena na „časoprostorové distanci od domova, připomenutého odjezdem a návratem.“ Hovoří dále o „kulturně civilizačním napětí“, díky kterému dochází vždy k určité komparaci navštívené země a své vlasti. Zákonitě tak autor vyjadřuje své postoje vůči odlišnostem a novým poznatkům, které vycházejí z kultury, výchovy a hodnotového systému.

Je třeba výrazně odlišit pojem *průvodce* či *bedekr*¹, který je často

---

¹ Název bedekr se nejspíše uchytil díky nakladatelství Baedeker, jež vydává průvodce, mapy, atlasy apod.

s cestopisem zaměňován. Nejedná se o prozaický žánr, je maximálně objektivní a jeho cílem není estetické působení či líčení cesty, ale slouží turistům jako orientační brožura s důležitými informacemi o navštívené zemi či městě.

Peterka (D. MOCNÁ, J. PETERKA: 2004, 76) rozlišuje cestopis na základě stylu na *narativní* (epičnost, zážitkovost) a *deskriptivní* (dokumentárnost, střízlivá věcnost, naučnost). Toto vymezení, ač je spíše obecnějšího charakteru a žánr by bylo možné rozdělit do většího množství specifických typů, se ukazuje pro cestopis z literárního hlediska jako nejefektivnější. Odlišuje totiž základní záměr a postoj autora vůči čtenáři. Narativní se přibližuje beletrii, vytváří mnohdy smyšlený příběh, postavy (vztahy mezi nimi v něm hrají důležitou roli) a zážitek z příběhu převažuje nad zážitkem z popisu cesty a naučností. Jedná se například o cestopisný román či povídku. Estetika narativního cestopisu tak spočívá především v užitém jazyku, formě, zápletky a osobitém stylu autora. Oproti tomu deskriptivní typ cestopisu se zaměřuje na fakta, která se snaží podat realisticky, seriózně, věcně správně a věrohodně. Záměrem autora je tedy čtenáře poučit, provést jej, představit mu dané místo či zemi především z hlediska geografického a kulturního, a právě v popisu prostředí a líčení cesty tkví jádro tohoto typu.

Chápejme toto dělení jako zcela základní a poněkud zobecněné. Dochází pochopitelně i k míšení obou rovin, inovování, rozšiřování a vytváření podtypů. Rozrůznění se pojí spíše s charakterem autora a jeho specifickým stylem, než že by se utvářely zcela nové svébytné typy, které by byly schopné tomuto základnímu dělení konkurovat. Jedná se tak o štěpení a především nabývání individuálních podob.

Pro cestopis je typické časté uvádění toponym a dalších detailů v názvech míst (oficiálních i místních), které cestovatel navštívil. Tato skutečnost spolu se samotnou podstatou cestopisu tak žánr spojuje s dalšími

neliterárními obory, jako je například geografie či historie.

Vypravěč je zpravidla úzce spojen s osobností autora, anebo je autor vypravěčem přímo. „*Umělecká hodnota cestopisu nezávisí jen na atraktivitě procestované země, ale též na dispozicích tvůrce - jeho temperamentu, rozhledu, kritériích, zájmech, pozorovacích schopnostech, vypravěčské invenci.*“ (D. MOCNÁ, J. PETERKA: 2004, 75)

Veronika Faktorová ve své knize *Mezi poznáním a imaginací* (V. FAKTOROVÁ: 2012, 5) v případě vymezení žánru cestopisu upozorňuje, že „*zvláštní charakteristikou cestopisu je, že jakýkoliv pokus o jeho přesné žánrové vymezení předem selhává*“ a potvrzuje, že na formální definici se ani slovníkové výklady neshodují. Díla tohoto žánru (současná obzvláště) jsou natolik rozmanitá, že nejspíše ani co nejpřesnější definice cestopisu by jej nebyla schopná postihnout. A právě problematikou různorodosti a nových podob žánru cestopis se bude tato práce zabývat.

1.2 Historický vývoj žánru cestopis

Literatura:

FAKTOROVÁ, V. *Mezi poznáním a imaginací*. Praha: ARSCI, 2012. 366 s.

MOCNÁ, D.; PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha : Paseka, Litomyšl 2004. 699 s.

MARTÍNEK J.; MARTÍNEK M. *Naši cestovatelé a geografové*. Praha: Libri, 1998. 509 s.

Putování, cestování a touha po poznání nových krajů patří od nepaměti k jedné ze základních lidských vlastností a kulturních potřeb. Spolu s nimi pochopitelně také souvisí tendence podělit se o své zážitky s dalšími lidmi, vyprávět a předávat nové informace.

V dobách, kdy nebylo cestování, jako dnes, tak snadné a dostupné, znamenaly cesty do cizích zemí a například zeměpisné či kulturní objevy obrovskou senzací a přínos. Neprobádaná místa na mapách, známá také jako „*tam, kde žijí lvi*“, vedla mnoho cestovatelů k podnikání výprav do těchto neznámých koutů Země.

Počátky cestopisu nalézáme ve starověkém Řecku, kdy vznikaly také první mapy², a byly tak položeny základy kartografie. Geografie celkově se úzce s cestopisem pojí a lze ji považovat za jeho předchůdce. Na starověká díla je ovšem nutné nahlížet s určitým odstupem pro (tehdejší literatuře vlastní) volný vztah k realitě a fikci. Nejspíše nejznámějším takovým dílem je mezopotámský Epos o Gilgamešovi a starořecká *Ilias* a *Odysea* přibližně ze 7. století př.n.l. Za jednoho z prvních autorů cestopisu je díky dílu *Cesty po světě* považován geograf a historik Hekataios (550 - 480 př.n.l.). Své cesty po antickém Řecku také popsal ve druhém století cestovatel a zeměpisec Pausniás, který svým spisem *Cesta po Řecku* přispěl nemalým dílem k novodobému historickému zkoumání tehdejší kultury.

---

2 První mapu světa v 6. století př.n.l. vytvořil Anaximandros z Miletu, první glóbus dokonce o mnoho dříve (asi 150 př.n.l.) Kratés z Malu.

Nejen záměr objevování nových míst provází počátky tohoto literárního žánru, ale také touha po slávě, moci a vládě nad územím, což se stalo příčinou mnoha válečných tažení. Mezi vojevůdce, kteří o dobývané zemi psali dokumenty cestopisné povahy, patřil například i císař G. I. Caesar (100 - 44 př.n.l.). Jeho zápisky o Galii lze také považovat za jedny z prvních cestopisů.

Žánr poté zaznamenává velkou oblibu především ve středověku. Těšil se jí *Milion Marca Pola* (1254 - 1324), popisující zážitky z pobytu na Dálném východě, a *Cestopis* tzv. Mandevila, jehož autorem je údajně anglický cestovatel, matematik a lékař John Mandeville (1300 - 1372), avšak někdy je autorství připisováno Jeanu de Bourgognovi, jenž měl ve 14. století dílo zkompileovat z různých pramenů. V této době byl napsán cestopis arabského diplomata Ibina Battúty o jeho cestách po Blízkém východě, Africe, jižní Evropě a Dálném východě. Výbor přeložený do češtiny se jmenuje *Cesty po Africe, Asii a Evropě vykonané v letech 1325 - 1354*. Pro středověk je také zásadní vliv obchodu a církve.

Pro cestopisnou literaturu je zlomový rok 1492 a objevení Ameriky. Zámořské plavby portugalských a španělských kolonizátorů daly vzniknout cestopisům hrdinně opěvujících však spíše tyto objevitele než samotnou zemi. Jejich pravdivost se tak pochopitelně mnohdy pohybuje na hraně mezi skutečností a fikcí. Výjimkou je portugalský cestovatel Mendes Pinto, který ve svém díle *Putování* (1614, česky pod názvem *Objevné cesty do Afriky a Asie*) popisuje Indonésii, Čínu, Malajsii a Japonsko.

15. století u nás se nese v duchu realistického typu cestopisu, který usiluje o názornost a realističnost sdělení. Mezi tehdejší autory patřili například Václav Šašek z Bířkova (*Deník o jízdě a putování pana Lva z Rožmitálu a z Blatné z Čech až na konec světa*), Jan Hasištejnský z Lobkovic (*Putování ke Svatému hrobu*), později i Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic (*Putování aneb cesta z Království českého do Benátek a odtud po moři do*

země Svaté, země judské a dále do Egypta) či Václav Vratislav z Mitrovic (*Příhody Václava Vratislava, svobodného pána z Mitrovic*). Barokní literatura od renesance přebírá naučnou složku, kterou obohacuje o prvky zábavné literatury, později pro baroko typické.

Za plodné období cestopisu lze považovat také 17. století.³ Zásahu na tom mají řeholní řády, které podnikaly misijní cesty a pořizovaly z nich zápisky (například Augustin Strobach, Samuel Fritz). Tradici či původ mají ovšem již v století jedenáctém, kdy křížové výpravy přiměly mnohé křesťanské poutníky, šlechtice a duchovní k cestám do Palestiny, Říma či Santiaga de Compostela (hrob sv. Jakuba). Ze dvanáctého století pochází také například Kosmova *Chronica Boemorum*, popisující kromě historie také geografii Čech. Renesance ve světě se ubírá především směrem k filosofii, hledání ideálního státu a utopistickým, fantastickým či satirickým cestopisům, jako například T. Campanella (*Sluneční stát*), F. Bacon (*Nová Atlantis*), Cyrano z Bergeracu (*Cesta do sluneční říše*) či T. More (*Utopie*).

Posun k realističnosti a objektivnosti cestopisu nacházíme v 18. století – humanismu a osvícenství. „Podle osvícenských náhledů měl být cestopis zcela zbaven své zábavné a fantazijní složky a začleněn mezi žánry didaktické či odborné literatury. Osvícenští kritici ostře vystupovali zejména proti těm dílům, která se v duchu starší cestopisné tradice soustředila na uvádění kuriozit a děsivých událostí provázejících výpravy a putování cestovatelů.“ (V. Faktorová: HOST, 2008/6. On-line⁴)

---

3 Z českých, latinských, německých, italských a španělských originálů 17. století sestavili Simona Binková a Josef Polišenský zajímavý výbor *Česká touha cestovatelská* (Praha : Odeon, 1989)

4 FAKTOROVÁ, Veronika. *Mezi imaginací a poznáním: Proměny cestopisu v dějinách literatury*. HOST roč. 2008, č. 6 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.casopis.hostbrno.cz/cs/archiv/2008/6-2008/vyber-z-cisla/mezi-imaginaci-a-poznanim>

Osvícenství tak poskytuje cestopisné literatuře cenný prostor a živnou půdu pro vznik vědeckých cestopisů mnoha slavných učenců a mořeplavců, jako byli například Charles Darwin, James Cook či Roald Amundsen. Objevují se také díla humorná, satirická a imaginativní (*Gulliverovy cesty* J. Swifta). Na druhou stranu se také cestopis literatuře z pohledu estetiky vzdaluje díky svému stále těsnějšímu kontaktu s exaktní vědou.

K soudobým autorům patřil také Laurence Sterne (*Sentimentální cesta po Francii a Itálii*), který je považován za jednoho z prvních preromantiků a zakladatelů intelektuální podoby cestopisu. Oblibu a svébytnou pozici si žánr získal také díky periodikům, která jej hojně zařazovala do svého obsahu (například *Česká včela*, *Hlasatel český*) a vznikaly dokonce tematicky laděné časopisy, jako byl *Poutník*, *Světobzor* či *Vlastimil*.

Přelom 18. a 19. století přináší cestopisná díla například J. W. Goetha (*Italská cesta*) či G. Byronova (*Childe Haroldova pout'*). Tato díla značně reflektují společnost a otázky kultury intelektuálním a uměleckým způsobem.

19. století a romantismus pro svou oblibu putování užívá cestopisný žánr velmi často a počíná si literárně značně inovativně. Zaměření na umělecké působení (v případě romantismu lyrizované) a subjektivní zobrazení reality opět posouvá hranice tohoto žánru, stejně tak tehdejší formy – povídka, román a deník. Cestopis se tak začíná znovu hlásit o slovo v důsledku silné subjektivizace, díky které dochází k stupňování umělecké náročnosti a rozrůznění literárně-estetické povahy děl. Výraznou osobností druhé poloviny 19. století je Julius Verne (cyklus *Podivuhodných cest*) a Alexandr Humboldt (*Kosmos*). Národní obrození u nás vytvořilo prostor pro specifický typ drobného cestopisu popisující vlast autora. Byli jimi například spisovatelé Jan Neruda (cestopisné črty *Menší cesty*, *Obrazy z ciziny*), Karel Hynek Mácha (*Pout' Krkonošská*), Josef Václav Sládek (*Americké obrázky a jiné prózy*) či Karel Havlíček Borovský (*Obrazy z Rus*). Symbolem českého cestování konce 19. století byl Emil Holub (*Sedm let v jižní Africe*), který procestoval

Afriku a prozkoumal a zmapoval jako první Viktoriiny vodopády. Jako mecenáš cestovatelů a zakladatel muzea mimoevropských kultur se proslavil také Vojtěch Náprstek. Oblíbený cestopis dobrodružného typu píše například František Běhounek (*Trosečníci na kře ledové*).

O dvacátém století již můžeme díky technickému pokroku hovořit doslova jako o nové dimenzi cestování. Temnou stránkou jsou však tehdejší historické události – dvě války, které poznamenaly celý svět. Smrt spisovatele a cestovatele Karla Čapka (*Italské listy, Anglické listy, Výlet do Španěl, Obrázky z Holandska a další*) se někdy spojuje právě se sílicí mocí nacistů a hrozbou druhé světové války. Období mezi válkami u nás zaznamenává novou linii agitačních cestopisných reportáží ze Sovětského svazu (Zabývá se jí také kapitola *1.6 Cestopis a politické ideologie*), mezi autory patřili Marie Majerová, Ivan Olbracht, Marie Pujmanová, Julius Fučík, Václav Tille a další. Prosazuje se ale také básnický cestopis, který má své kořeny již ve století 19. (J. Kollár, J. V. Sládek, J. Vrchlický, V. Hálek, J. S. Machar). Pokračuje v duchu tehdejšího exotismu a surrealismu (K. Biebl, V. Nezval), který tematiku cestování také využívá. Oblíbeným literárním žánrem této doby je fejeton. Mezi další autory první poloviny 20. století patřil také Alois Musil a Richard Halliburton. Ke slovu se po druhé světové válce kvůli politickým událostem a sílicím vlivu komunismu u nás opět dostává také již zmiňovaný reportážní typ cestopisu ze zemí východního bloku, o kterém psali především Jarmila Glazarová, Jan Drda a Adolf Hoffmeister.

Jména Jiří Hanzelka (1920 – 2003) a Miroslav Zikmund (*1919) (*Afrika snů a skutečnosti, Tam za řekou je Argentina, Přes Kordillery, Obrácený půlměsíc*) jsou dodnes známá díky jejich cestám po Africe, Jižní Americe, Asii a Oceánii, které autoři podnikli v druhé polovině 20. století ve vozech značky Tatra, čímž proslavili i ji. Jejich cestopisy již nesou znaky moderní podoby tohoto žánru, který využívá média k dokumentaci a klade důraz na serióznost informací.

Druhou polovinu 20. století můžeme považovat již za současnou literaturu, na kterou dnešní podoby žánru navazují. Zlomový je revoluční rok 1989, po němž dochází k uvolnění hranic a otevření knižního trhu. Mezi nejzajímavější předrevoluční autory patřili Petr Skarlant (*Paříž, Paříž!*) a Zuzana Kočová (*Chvála putování*). Za určitou podobu cestopisu je možné pokládat i dnes velmi oblíbený žánr science-fiction (jeho základy položil již Julius Verne) a fantasy. Ten vytváří a popisuje zcela nové a smyšlené světy, které mohou fungovat jako jakýsi únik z této reality. Za otce žánru je považován J. R. Tolkien (*Hobit, Pán prstenů*) či C. S. Lewis (*Letopisy Narine*).

Současným cestovatelům a spisovatelům (po roce 1989) se dále věnuje kapitola *1.3 Cestování a současní čeští cestovatelé*.

/zajímavost/ Zápisky ze svých diplomatických cest vydal knižně dokonce i bývalý prezident České republiky (v letech 2003-2013) Václav Klaus (*Zápisky z cest, Zápisky z nových cest*).

1.3 Cestování a současní cestovatelé

Mohlo by se zdát, že být cestovatelem může takřka kdokoli. Je však rozdíl mezi příležitostným cestovatelem, který má běžné zaměstnání a jednou za rok se vydá na měsíc do zahraničí, a lidmi, kteří cestování zasvětili prakticky celý svůj život. Stejně tak představa, že procestujeme celý svět, se většinou jeví jako velmi romantická, opak je ale mnohdy pravdou.

Intenzivní cestování totiž vyžaduje mnohé oběti. Ať už je to pohodlný život a zázemí domova, materiální a finanční zabezpečení, práce a bezpochyby i přátelé a rodina. Cestovatelé tak přistupují buďto na úplnou absenci manželství a rodičovství, nebo jeho nesnadné slučování s částečným životem mnohdy více na cestách než doma. „*Já vůči své rodině - to moje třináctá komnata - mám velice špatné svědomí. Zatímco já jsem cestoval po celém světě, oni museli řešit každodenní problémy a vyrůstali, a já mám špatný svědomí například v tom, že jsem neviděl vyrůstat děti, a to už mi žádné bohatství ani sláva nenahradí,*“⁵ říká Miloslav Stingl, cestovatel a spisovatel, který strávil v cizích zemích takřka čtvrtinu svého života. Rodinu a cestování ale ladně skloubil například Leoš Šimánek, který cestuje s manželkou i dětmi.

Na návštěvníky v cizích zemích číhá také různé nebezpečí. Jak v podobě útoků na jejich osobu od zlodějů, tak nejčastěji v podobě nemocí a zdravotních problémů spojených s odlišnými podmínkami místního života. Pro cestování do exotických zemí je zapotřebí se nechat očkovat, v mnoha místech i civilizovaných zemí není možné pít vodu jako tamější lidé

---

⁵ Přepis rozhovoru s M.Stinglem v televizním pořadu ČT1 *13. komnata Miloslava Stingla*, online [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/210562210800022-13-komnata-miloslava-stingla/>

(návštěvníci jsou nuceni vodu filtrem nebo chlórými tabletami čistit) a také na mnohé potraviny a jejich způsob přípravy organismus Evropana není zvyklý. Běžným nemocem, jako jsou střevní potíže, úpal či únava při aklimatizaci, se tak těžko vyhýbá, zásadnějším problémem však mohou být skutečně závažné nemoci, jako je malárie či pohlavní choroby. Miloslav Stingl v pořadu ČT1 Třináctá komnata řekl: „*Je jedna choroba, kterou musí mít každý cestovatel, a to je malárie. A malárii jsem samozřejmě dostal, konkrétně na Vanuatu, to je v Tichém oceánu, dřív se jmenoval Nové Hebridy, tam lítají ty komáři a devět vás štípne jen tak bolestivě a ten desátý vás garantovaně infikuje. A já tu malárii dostal a protože jezdím sám tak i tu medikaci, to léčení si musím určit sám. První dny jsem měl střídavě zimnici, i jsem blouznil a nevěděl jsem ani kde jsem a bylo to tedy dost katastrofální.*“⁶

Ačkoli je dnes cestování velmi snadné, nemusí být vždy bezpečné. Důvody mohou být různé - politické, náboženské (a spolu s ním i otázka postavení ženy ve společnosti), demonstrace a občanské nepokoje, problémy mafie a drogových gangů či únosy (v nedávné době byly v Pákistánu uneseny dvě české dívky). Stále aktuální je i problematika obchodování s lidmi a černého trhu s lidskými orgány. Komplikovaná situace může nastat i ve státech, které jsou turistům běžně příznivě nakloněny, například kvůli momentálnímu stavu nouze či ohrožení z důvodu záplav a jiných přírodních a živelných katastrof. To také ovlivňuje možnosti cestování, výběr destinací a pochopitelně také i informace, kterých se čtenářům o daných místech dostává.

O méně bezpečných destinacích by mělo informovat Ministerstvo zahraničních věcí ČR. V současné době mezi takovéto země patří Egypt, Pákistán, Palestina, Izrael, Tunisko, Malajsie, Indie a další. Zajímavou

---

6 Přepis rozhovoru s M.Stinglem v televizním pořadu ČT1 *13. komnata Miloslava Stingla*, online [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/210562210800022-13-komnata-miloslava-stingla/>

službou Ministerstva zahraničních věcí ČR je systém *DROZD* ⁷, do kterého se mohou cestovatelé registrovat a být tak v kontaktu s domovem v případě ohrožení. „*Systém umožňuje rozesílání hromadných e-mailů a SMS všem zaregistrovaným osobám, které se v daném cizím státě nacházejí, a tím jim poskytovat důležité informace nebo je včas varovat před hrozícím nebezpečím.*“ ⁸

Cestovatelem „z povolání“ se tak stává jen skutečně málo lidí, především těch, kteří k němu mají určité podmínky v podobě zaměstnání - například novináři a reportéři cestopisných magazínů (například Josef Formánek, magazín *Koktejl*) či televizních pořadů, obchodníci (Rudolf Havlík), výzkumní pracovníci a zaměstnanci vědeckých institucí (například Miloslav Stingl - Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV) či neziskových organizací (Hana Hindráková, zakladatelka organizace *Fair, o.n.*), dobrovolníci pomáhající v rozvojových zemích apod. Jsou to ale také pochopitelně ti spisovatelé, kteří cestují, aby mohli psát a píší, aby mohli cestovat (například Leoš Šimánek). Výnos z prodeje knih se tak stává zdrojem financování cest.

Mezi další současné významné české spisovatele žánru cestopis patří **Miroslav Zikmund, Jiří Kolbaba, Petr Jahoda, Zdeněk Thoma, Pavla Jazairiová, Miroslav Náplava, Milena Holcová, Hynek Adámek, Petr Horký, Eda Kriseová, Otto Horský či Josef Formánek.**

---

⁷ Webová stránka <http://drozd.mzv.cz/>

⁸ Tamtéž. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *DROZD* [online]. [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://drozd.mzv.cz/>

1.4 Cestopis versus média

Je tomu téměř sto let, kdy lidstvo zaznamenalo první pokusy a objevy spojené s přenosem obrazu a později i televizního vysílání. Dnešní podoba televize je z historického hlediska poměrně mladou záležitostí, britská televizní stanice BBC začíná vysílat 2. listopadu 1936 a první zkušební veřejné vysílání u nás, v tehdejší Československu, přichází teprve 1. května 1953. Začíná tak nová éra masové komunikace a působení médií nejen na společnost a kulturu, ale začne také svým nástupem a atraktivitou významně ohrožovat pozici literatury. Ta má dosud ruku v ruce s rozhlasem a divadlem pomyslný monopol na zábavu i předávání informací. Knižní cestopis se tak ocitá v nevýhodě pro absenci atraktivních možností, které televize oproti literatuře má. Dochází ale pochopitelně k využití literárních žánrů k televiznímu zpracování, pro což se cestopis ukázal jako velmi vhodný.

Cestopisná díla dosud neměla příliš možností jak kromě slovního popisu navštívená místa zachytit - před vynálezem fotografie tak bylo mnohem více než dnes běžné i využití kresby a výtvarných technik. Mnozí cestovatelé tak byli dobří kreslíři. Dokumentace kresbou je dnes spíše vzácností. Příchod fotografie znamenal obrovský převrat, ale pro cestopis opět i značnou konkurenci.

Zájem médií o diváky, kteří považují poznávání cizích zemí za nedílnou součást kulturního přehledu a osobního rozvoje, dal vzniknout mnoha dokumentárním filmům a pořadům se zeměpisnou tematikou. Ze současných jsou to například *Toulavá kamera*, *Cestománie*, *S Bartoškou a Donutilem* (ČT1) a *Koření* (TV Nova). *Toulavá kamera* získala mnoho ocenění a dočkala se také knižního vydání, stejně jako *Cestománie* či dlouho vysílaný cestopisný pořad *Objektiv*. Od února 2013 začala také TV Prima vysílat kanál Prima ZOOM, který se specializuje na dokumentární pořady – příroda, věda, technika, cestopisy, zeměpisné a dějepisné seriály, vesmír apod. Navazuje tak

na světově běžný trend takovýchto pořadů, jež produkují stanice jako například BBC, Discovery či National Geographic.

Rozvoj techniky a její stále nižší pořizovací náklady umožňují cestovatelům snáze své zážitky dokumentovat, například s příchodem digitální fotografie dochází k zásadnímu obratu v dosavadních možnostech, stejně tak v kvalitě snímků, kapacitě paměti a podobě výsledného tisku.

1.5 Časopisy

Z hlediska vývoje žánru cestopis se ukazují jako zásadní a směrodatná právě periodika, která spojují témata zeměpisu, cestopisu, dějepisu a kultury. Hlavním přínosem časopisů je jejich rychlá distribuce ke čtenáři, stejně tak poměrně krátký rozsah článků a zpráv, které jsou pro čtenáře méně náročné a bezpochyby atraktivnější. O propojení cestopisu s publicistikou píše i Veronika Faktorová (V. Faktorová: 2012, 6): *S masivním rozvojem publicistiky ve druhé polovině 19. století vznikaly nové útvary ovlivněné žurnalistickým stylem, jako byly cestopisná reportáž, cestopisný fejeton, črta nebo causirie*. Tyto styly můžeme nejvýrazněji nalézt v novinářské tvorbě 1. poloviny 20. století, především díky Karlu Čapkovi.

Ze současné produkce stojí za pozornost časopisy *Lidé a země* – zeměpisný a cestopisný měsíčník, *Země světa*, po letech znovu vydávané *100+1 zahraničních zajímavostí*, mezinárodně rozšířený a uznávaný *National Geographic /Česko/*, *Cestopisy* či *Koktejl* – magazín spisovatele Josefa Formánka, který v praktické části této práce hraje významnou roli, a je tedy nasnadě zaměřit se právě na tento časopis podrobněji. Charakter soudobých textů cestopisných magazínů bude také demonstrován na ukázkách z výše zmíněných periodik *Cestopisy* a *100+1*.

1.5.1 Koktejl⁹

Motto: „Magazín Koktejl by měl být jako jedinečná a nikdy nekončící kniha o tomto světě, pravdivě psaná tak, aby umožnila každému porovnat vlastní pohled na přítomnost s celkovým obrazem Země ve všech jejích barvách, vůních a pocitech.“¹⁰

---

⁹ Webová stránka: www.czech-press.cz

¹⁰ FORMÁNEK, Josef. [online]. [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: www.josefformanek.com

Magazín Koktejl je vydáván od roku 1992 pod vydavatelstvím Czech Press Group a u zrodu časopisu stál právě Josef Formánek (a také Josef Urbánek), který byl i mnoho let jeho šéfredaktorem. Mezi další významné osobnosti spojené s tímto magazínem patří Miroslav Zikmund (cestovatel, publicista, spisovatel), Miroslav Stingl (etnolog, cestovatel, publicista), Jiří Žáček (básník, spisovatel - rubrika *Dobře, že se stalo – Nemělo se stát*), Josef Klíma (publicista, reportér), Radek John (spisovatel, publicista - spolupracuje s magazínem již od jeho počátků), Dalibor Nesnídal (kreslíř), Josef Alois Náhlovský (herec – podílel se na rozvíjení časopisu a jeho image), Dagmar Cestrová (novinářka). Současnou šéfredaktorkou je Barbora Slavíková Literová a redaktory jsou například Jiří Škoda, Martin Dlouhý, Inna Václavová či Jakub Cejpek. Magazín má na čtyřicet zaměstnanců a přes tři sta externích spolupracovníků. Za dvacet let své existence si na poli české publicistiky vydobyl renomé a přízeň čtenářů. Zaměřuje se především na cestopisná témata, přírodu a kulturu cizích zemí.

Ukázka z časopisu Koktejl (č.2/2012)

Autorka: **MARTINA SVOBODOVÁ**

Ježaté Meroe

„Viděli jsme je už z dálky. Majestátní jehlany uprostřed pouště, sebevědomě strnulé a netečné k událostem, dějům a lidem míjejícím jejich posvátný klid. Před tisíci lety stejně jako dnes. Opomenuté pyramidy v súdánském Meroe, v zemi desetiletí odevzdané válce.

Poušť. Romantická na plakátech z dakarské rallye, možná ještě během dvoudenního safari. Pro nás svůj zromantizovaný půvab ztratila. Vystřídal jej hluboký respekt a ocenění tak obyčejných věcí, jako je voda nebo dostatek nafty v nádrži. Měli jsme za sebou pět set kilometrů cesty pouští, zapadání v písku a stravující strach, že tam uprostřed té obrovské země bídně zhyneme a

neštěkne po nás ani pes.

Na to, že jsme jako afričtí zelenáci byli v Súdánu teprve pár dní, jsme toho zažili až moc. Až moc na to, abychom si nyní zpátky v civilizaci nevážili krásného rovného černého asfaltu. Bylo nám jedno, že silnice, která spojuje Chartúm s pouštním městem Atbara, je dílem samotného d'ábla – Usámy bin Ládina. Dej mu ‐Alláh věčnou slávu, myslím, že bychom mu tam tehdy dokázali od srdce poděkovat bez ohledu na to, že bin Ládinovi mudžahedíni silnici stavěli hlavně proto, aby usnadnili tok některých hodně nehezských věcí. Cestování někdy dokáže hodnotami zběsile zamíchat.”¹¹

1.5.2 Cestopisy¹²

Časopis Cestopisy je dvouměsíčník, který vychází od roku 2004. Šéfredaktorkou je Jana Patková a mezi redaktory jsou zvučná jména jako Hynek Adámek (spisovatel, cestovatel, bývalý redaktor magazínu Koktejl, současný redaktor National Geographyc Česko), Petr Jahoda (jeden nejznámějších současných cestovatelů, dokumentarista), Jiří Kolbaba (viceprezident Českého klubu cestovatelů.), Karel Medulán (publicista, fotograf), Martin Mykiska či Jan Bína. Již z názvu periodika je jasné patrné jeho užší zaměření přímo na cestování a témata s ním spojená. Je určen čtenářům, kteří převážně také cestují a o téma se aktivně zajímají. Některé příspěvky mají silně subjektivní a zážitkový charakter, mnohdy se přibližují blogům (o kterých bude také řeč v kapitole 2), kde někteří redaktoři také volně publikují.

---

11 SVOBODOVÁ, Martina. Ježaté Meroe. [online]. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z:

http://www.czech-press.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=7884:jeate-meroe&catid=10:cestopis&Itemid=4

12 Webová stránka: www.cestopisy.cz

Nocleh u Masajů

„Jmenuje se Loňo a je to nefalšovaný Masaj,“ slyším v telefonu hlas kamaráda z Nairobi. „Bude na tebe čekat v sedm.“ A ráno tam skutečně čeká. Oholená hlava, knírek, vážný výraz, vysoká hubená postava. Zdvořile pozdraví a vyrážíme. Vysvětluji mu, že nemám zájem o turistickou ukázkou masajské kultury. Loňo zdvořile přikývne a ujistí mě, že mě vezme na místa, kam bílí nechodí.

Cesta vede úzkou stezkou klesající dolů k řídce porostlé pláni. Vzduch je horký. Když se vyšplháme na menší kopec, uvědomuji si, že nejsme moc daleko od místa, kde jsme včera pozorovali hodující lví smečku z upravené Toyoty. „Nemůžeme potkat lvy?“ ptám se Loňa. „Ne, lvi přes den většinou spí, a kdyby, červená barva je odradí.“ Podívám se na svou černou košili a khaki kalhoty a nevzdávám se: „Fajn, ale lev se může objevit, ne?“ Loňo se nedá vyrušit z klidu, jeho ebenová postava je stále stejně vzpřímená a se stejným výrazem odpovídá: „Pokud tu není více mužů s kopím, je nejlepší vyšplhat na strom.“ „Ale tady žádné stromy nejsou,“ opáčím s náznakem otázky. „Nejsou,“ nenechá se Loňo vyrušit z klidu. Evropská logika je však neúprosná: „Dobře, ale kdy naposledy se stalo, že tu někdo potkal ve dne lva na téhle stezce mezi vesnicemi?“ „Naposledy minulý týden.“ Chůze po africké pláni nabývá touto odpovědí nové, lehce vibrující dimenze.“¹³

---

13 KOLMAN, Ondřej. Nocleh u Masajů. [online]. [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.cestopisy.cz/news/nocleh-u-masaju/>

1.5.2 100+1 zahraničních zajímavostí¹⁴

Časopis 100 +1 není, na rozdíl od předchozích dvou, primárně zaměřen pouze na cestopis. Jeho podtitul „zahraničních zajímavostí“ naznačuje jeho široký okruh zájmu. Nabízí svým čtenářům témata jako jsou věda, technika, historie, geografie, příroda, kultura, ale pochopitelně i cestování. Jedná se však spíše o zajímavá místa než o popis cesty. U tohoto časopisu je patrné, že je určen čtenářům širší a spíše laické veřejnosti. Oproti jiným cestopisným časopisům má především faktografický a naučný charakter, který prezentuje mírně populárně naučnou formou. Subjektivní názory a osobité dojmy z cest zde nenajdeme, ale dobrá stylizace činí text čtenářsky zajímavým.

Ukázka z časopisu 100+1 zahraničních zajímavostí (č. 19/2012, s.22)

Autor: ANNA SEDLÁČKOVÁ

Nejmodřejší voda v jícnu sopky

Crater Lake v americkém státě Oregon je nejhlubším vulkanickým jezerem na světě. Fascinující místo vytvořil výbuch sopky – ta však dosud nevyhasla, a může tak znovu udeřit.

Před 7700 lety se sopka Mazama probudila a země pod nohama indiánů z kmene Klamath se zachvěla. Více než kilometr široký sloupec horkého popela a pemzy vystřelil vysoko k nebi. Indiáni si však výbuch vyložili po svém: bůh podsvětí Llao, jenž sopku obývá, se pustil do boje se svým rivalem Skellem, bohem nebes. Po svazích vulkánu se rozlil lávový proud. Katastrofickou erupcí se vyprázdnil magmatický krb, sopka vysoká 3600 m již nedokázala unést svoji vlastní váhu a změnila se v obří kráter, kalderu.

---

14 Webová stránka www.stoplusjednicka.cz

Klamathové měli jasno: bůh nebes zvítězil. Prohlubeň pak po tisíciletí plnil déšť a sníh a výsledkem je nejhlubší a nejmodřejší jezero Spojených států – Crater Lake.

Kouzelný ostrov

Jezero rozlité do šířky až deseti kilometrů pozorují hloučky turistů. Oči všech přitahuje druhotný kužel uprostřed. Kaldery, který místní obyvatelé poeticky pojmenovali Kouzelný ostrov. ...

1.6 Cestopis a politické ideologie

Literatura je vždy určitým odrazem společnosti, soudobého myšlení, kultury a politiky. Cestopis tak sloužil i jiným než naučným či estetickým účelům. Například ve středověku žánr využívala církev k šíření víry. Je tedy nástrojem, díky kterému se ke čtenáři dostávají myšlenky, postoje a zprávy, které jsou vždy výsledkem subjektivního hodnocení. Věrohodnost je tak v podstatě vždy relativní, protože je zprostředkovaná. Zda například i dnešní cestopis není jen výsledkem aktuálně nastavených hodnot, postojů a naší kultury, je otázkou k zamyšlení. Nemusí se jednat přímo o zamýšlené zkreslování skutečnosti, ale o úhel pohledu autora, který je ovlivněn mnoha faktory včetně výchovy, společenských norem i například ekonomické situace země, ze které autor pochází. Tyto skutečnosti, které se podílí na subjektivním vidění světa nám možná i dnes znemožňují rozpoznat, zda, případně jak moc, je současný cestopis ideologicky či společensky zatížen.

Nejznámější a nejvýraznější etapou, kdy došlo k výraznému propojení cestopisu a politických ideologií, bylo 20. století. V období mezi 1. a 2. světovou válkou (1918 - 1939) sílí revoluční komunistické myšlenky nejen v tehdejším Československu, ale i mnoha dalších zemích. Ještě před komunistickým převratem v roce 1948 se tak formuje živná půda pro novodobou dogmatiku v politice a následně i literatuře. Levicově orientovaná produkce se zaměřuje především na podávání svědectví o vzoru ideální společnosti - Sovětském svazu. Situace se po uchopení vlády KSČ ještě umocnila a výsledkem bylo potlačení svobodného smýšlení, cenzura a protěžování informací, které vyzdvihují komunistický režim v ČSSR a ostatních zemích východního bloku.

Během bezmála čtyřicetileté vlády tohoto režimu u nás se politické ideologii podrobuje i literární tvorba a publicistická činnost. Nebyl tak ušetřen ani cestopis. Dochází k jeho zprofanování a stává se nástrojem

komunistické propagandy.

Pro tehdejší cestopisy je příznačné heroické líčení socialistických zemí jako moderních, pokrokových a prosperujících, a to především díky socialistické práci a soudržnosti. Naopak kapitalistické státy byly podrobeny ostré a neobjektivní kritice, která přinášela zkreslené informace.

Michael Borovička v článku pro časopis Lidé a země (6/2010) ¹⁵ píše: *„První cestopisné práce tohoto podivného typu se v Československu objevily po vzniku Sovětského svazu. V období první republiky se do této zaostalé a občanskou válkou rozvrácené země vydala řada levicových spisovatelů, jejichž pera pak po návratu vykouzila díla, která na různé literární úrovni SSSR realitě navzdory opěvovala. Často pak titíž lidé cestovali na Západ, který poté se vším všudy zatracovali.“* Mezi tyto autory patřili například Julius Fučík (*V zemi, kde zítra již znamená včera*), ve své době přesvědčený komunista Ivan Olbracht (*Obrazy ze soudobého Ruska*), novinář Egon Ervín Kisch známý spíše jako *„Zuřivý reportér“*, Marie Majerová (*Co jsem viděla v SSSR, Den po revoluci*), Jan Drda nebo také Marie Pujmanová (*Pohled do nové země*).

---

15 BOROVIČKA, Michael. Cestopis jako nástroj třídního boje. *Lideazeme.cz* [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <http://www.lideazeme.cz/clanek/cestopis-jako-nastroj-tridniho-boje>

1.7 Současné podoby žánru cestopis

Není pochyb, že cestování bylo i v předchozích generacích běžné a oblíbené, avšak, jak již bylo řečeno, ještě donedávna kvůli komunistickému režimu nebylo pro běžného člověka prakticky možné vycestovat do zemí mimo sovětský blok. Poměrně výstižně tuto situaci charakterizuje titulek internetového portálu Deník.cz: „*Vrcholem komunistického turismu byla Jugoslávie*“, stejně tak jeho podtitulek „*Protekce, dlouhé fronty před cestovními kancelářemi, devizové přísliby. I to byl obrázek cestování v časech před dvaceti lety.*“¹⁶ Pád politického systému v Československu v roce 1989 znamenal obrovský zlom a otevření hranic. Značné usnadnění cestování poté přišlo v roce 2004 se vstupem do Evropské unie, která umožňuje volný pohyb v rámci členských zemí bez celních kontrol, zapotřebí je pouze občanský průkaz. Je zajímavé, že takovéto markantní změny se odehrály v horizontu pouhých patnácti let. Dalo by se říci, že cestování nebylo nikdy snazší než dnes.

Díky stále lepším technologiím, rychlejší a levnější dopravě a i vyšší životní úrovni se navštěvování cizích zemí u nás stává dostupnějším. Internet umožňuje efektivní vyhledávání informací, zajištění samotné cesty i ubytování. Běžnou praxí jsou i digitalizované mapy a satelitní navigace. Není divu, že pro dnešní mladé lidi je cestování zcela běžné a přirozené. Napomáhá mu i celková globalizace a schopnost této generace disponovat jazykem, kterým je možné se ve většině zemí světa domluvit – angličtinou.

Stejně tak možnost podělit se o své cestovatelské zážitky je díky internetu (blogy, Facebook, ale i cestovatelské portály) velmi dostupná

---

16 PROCHÁZKA, Tomáš. *Vrcholem komunistického turismu byla Jugoslávie*. Deník.cz [online]. [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/samet/vrcholem-komunistickeho-turismu-byla-jug20090904.html>

a hojně využívána, například *Hedvábná stezka*¹⁷, *Moje cesty*¹⁸, *Tripio*¹⁹, *O cestování*²⁰, *Hory doly*²¹, *Cestopis.eu*²² a další. Cestopis již není výhradou pouze spisovatelů a publicistů, ale také lidí, kteří pouze rádi cestují a své zážitky sdílejí skrz své zápisky. Porovnáme-li možnosti spisovatele dříve a dnes, jednoznačně je jakékoli publikování v dnešní době počítačů a internetu o mnoho snazší díky jeho virtuální podobě. Čtenář se také díky internetu dostane mnohem snáze k obsahu, který mu je vyhledávačem podle zadaného výrazu nabídnut. Díky těmto okolnostem má cestopis velmi příznivé podmínky pro rozvoj a reprezentaci.

Dnešní spisovatelé – cestovatelé tedy na jednu stranu mají oproti předchozím generacím mnohé výhody a technické možnosti, ale jejich pozice je na druhou stranu o to méně snadná. Nejen že by se mohlo zdát, že již byla většina míst na světě procestována a zdokumentována, ale také zde vzniká jakási konkurence ze stran běžných cestovatelů. Je-li možné dnes tak snadno publikovat vlastní zážitky z cest a cestopisy, nutně tak na autory působí tlak a dochází k přirozené potřebě přijít s něčím originálním a inovativním.

Zájem o cestování a cestopisy je stále aktuální. Dokazují to rozmanité kulturní akce s tímto tématem spojené, jako jsou například cyklus přednášek *Cestovatelské středy* v Národním muzeu²³, existence neziskových organizací jako je například Český klub cestovatelů²⁴, mnoho cestovatelských přednášek, autorských čtení, výstav či festivalů (například *Kolem světa*, *Go Kamera*). Současná literární produkce je velmi široká a plodná, každý rok vychází desítky cestopisů. Také virtuální podoba cestopisů a zápisků z cest se díky cestovatelským portálům a blogům stále rozrůstá a tištěné literatuře úspěšně konkuruje.

---

17 www.hedvabnastezka.cz

18 www.mojecesty.net

19 <http://tripio.cz>

20 www.ocestovani.cz

21 www.horydoly.cz

22 www.Cestopis.eu

23 www.cestovatelskestredy.cz

24 www.ckc.cz

II. Praktická část

2 Cestovatelské portály, weby a blogy

Cestovatelský portál je internetová stránka, která sdružuje nadšence a cestovatele, jimž poskytuje potřebné informace o zemích světa, zajímavosti, tipy, zkušenosti a rady. Nabízí cenný prostor pro diskuse, sdílení zážitků a fotografií, organizování srazů a akcí, ale například i cestovatelský bazar, nabídky práce v zahraničí či možnost nalézt spolucestovatele. Mezi nejznámější portály v ČR patří *Hedvábná stezka*. Některé sekce mohou návštěvníky „necestovatele“ poněkud překvapit, například „*přivez mi*“, kde je možné cestovatele požádat o dovezení konkrétní věci z konkrétní země. Cestovatelé fungují jako sociální skupina a je mezi nimi běžné si navzájem pomáhat a vycházet vstříc. Najdeme tu tak i například přímé nabídky typu *chcete někdo něco dovézt z Maroka?*

Internet v mnohém, jak již bylo řečeno, cestovatelům pomáhá a usnadňuje jim realizaci jejich výprav. Ať už jsou to mapy, vyhledávání informací, nebo následné sdílení zážitků. Někteří cestovatelé si vytvoří vlastní webové stránky, které je však potřeba udržovat a také platit jejich doménu. Neumí-li autor vytvořit vlastní web nebo nechce-li platit a obstarávat samostatnou stránku, má i další možnosti, jak na internetu publikovat - například na takzvaném blogu. (Někdy pojem portál, web a blog splývají.) Tento prostor je dnes obecně velmi hojně využíván pro psaní osobních dojmů a názorů na různá témata. Jeho založení je velmi snadné, a dokonce je /pochopitelně díky reklamám/ zdarma. Blogy jsou z literárního hlediska velmi zajímavé, protože jsou do jisté míry opomíjenou součástí novodobé literární tvorby. Její elektronická podoba se stává dnes stále běžnější a úspěšně tištěným knihám konkuruje. Na nejzajímavější soudobé weby a blogy se nyní zaměříme.

2.1 Portál Hedvábná stezka – Blog Heleny Formánkové

Cestovatelské blogy mohou být přidruženy k portálům, jako je tomu například i u Hedvábné stezky, ale velké množství jich najdeme i samostatně. Portál Hedvábná stezka nabízí vylepšený blog, který spolu s textem (jež je možné vložit odkudkoli z celého světa, kde je připojení k síti) zobrazí i vaši aktuální polohu na mapě, umožní vkládat fotky a editovat váš blog, ale také komentovat příspěvky jiných uživatelů. Vlastní profil cestovatele je zde samozřejmostí. Založilo si jej zde několik set uživatelů, avšak příspěvky jsou ve většině případů z literárního hlediska všední, zaměřené pouze na popis cesty, nebo poněkud strohé. O to více však v tomto kontextu a prostředí vyniknou autoři s literárním citem a fantazií, jako je například **Helena Formánková**, píšící pod jménem **Helform**. Publikovala zde své příspěvky z cesty do Číny v roce 2012.

Pokud by Formánková psala jako většina jejích kolegů blogerů, napsala by *Ve čtyři hodiny ráno jsme vystoupili z vlaku na nádraží v Ta-li*. Avšak píše o mnoho zajímavějším a prokomponovanějším způsobem: *„Čtvrtá hodina ranní je čas, který považuji za vhodný k tvrdému, ničím nerušenému spánku. Všechny ostatní varianty mi připadají jako bláznivé a do nebe volající ztřeštěnosti. A co čert nechtěl, přesně v tuto nekřesťanskou hodinu nás noční vlak vyplivnul na nádraží v Ta-li, další zastávce na našem jün-nanském putování. S těžkými krosnami na zádech jsme se vydali vstříc městu, pro svou uvolněnou atmosféru přezdívanému čínský Amsterdam. Náš problém spočíval v otvírací době hostelu, která s kuropěním neměla věru co do činění.“*²⁴

---

24 FORMÁNKOVÁ, Helena. *Ranní ptáče nedoskáče a pouliční zubař*. In: *Hedvabnastezka.cz* [online]. [cit.2013-04-23]. Dostupné z: <http://blog.hedvabnastezka.cz/helform/Cina-2012/ranni-ptace-nedoskace-a-poulicni-zubar>

Bezpochyby právě humor a nadsázka je kořením tvorby většiny dnešních úspěšných blogerů. Nechybí tak ani Heleně Formánkové. Jako vypravěčka je přátelská a empatická, dává si záležet na pointě, nechává čtenáře vyčkávat a mnohdy nečekaně „obrátil notu“ během jediné věty, aby byl čtenář překvapen. *Za mlhou hustou tak, že by se dala krájet, se rozkládá ráj. Ulice tu sladce voní, nebe je modré s bílými beránky, andílci mezi nimi poletují, ptáčci zpívají, všude zelená tráva, stromy obsypané ovocem a lidé se na sebe šťastně usmívají... Nu a nyní se vraťme do reality.. Mlhu nahraďme smogem, andílka Číňanem, ptáků zde moc slyšet není, ale osmantus tu je.. A voní..A jak.. A jelikož a protože už mám za sebou skoro deset týdnů v Číně, dovolím si jakés-takés, malé, neumělé, subjektivní (a možná mírně sentimentální) ohlédnutí.*²⁵

Tato blogerka se pohybuje na rozhraní mezi deskriptivním a narativním typem cestopisu, ovšem její osobní zaujetí se zcela evidentním záměrem čtenáře pobavit ji směřuje spíše k typu narativnímu a uměleckému. *„Čínská zed'..Tak ta se asi slovy popsat nedá..Jen si představte, že pod modrou oblohou, se po horách vine jako písečný had, tu nahoru, tu dolů a vy, obyvatel vzdálené zemičky kdesi na západě, stojíte na místě, které znáte jen z fotografií, obrázků, cestopisných filmů..“*²⁶

---

25 FORMÁNKOVÁ, Helena. Made in China: nejen chlebem živ je člověk.. In: *Hedvabnastezka.cz* [online]. [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://blog.hedvabnastezka.cz/helform/Cina-2012/Made-in-China--nejen-chlebem-ziv-je-clovek-->

26 FORMÁNKOVÁ, Helena. Půjdem spolu do Pekingů... In: *Hedvabnastezka.cz* [online]. [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://blog.hedvabnastezka.cz/helform/Cina-2012/Pujdem-spolu-do-Pekingu--->

2.2 Portál Idnes - Blog Rudolfa Havlíka ²⁷

Nejspíše nejznámějším a nejfrekventovanějším blogem v ČR (obecně) je blog.idnes.cz, který je spojen se záštitou informačního portálu Idnes.cz. Poskytuje prostor bloggerům prakticky na jakékoli téma a cestopisných článků od běžných uživatelů zde můžeme nalézt nepřeberné množství. Jak tomu ovšem na internetu, kde je publikování zcela volné, bývá, i jejich kvalita nutně odpovídá této kvantitě. Vedle průměrných i podprůměrných cestopisných deníků a příspěvků (například články psané slangem, bez diakritiky, s hrubkami a nízké literární úrovně, jsou běžnou praxí) zde však lze najít i velmi zajímavé autory, jejichž styl, jazyk a úhel pohledu na každodenní realitu navštívených zemí stojí za povšimnutí.

Jedním z nich je například **Rudolf Havlík**, blogger na portálu idnes.cz a také autor knih *Nebe* a *Rok draka* vytvořených jako výbor z příspěvků na tomto blogu. (Problémem je dosud nízká dostupnost knih, knihovny je /zatím/ nevlastní, lze je pouze koupit prostřednictvím autorůva web či několika málo knihkupectví.) Cestuje díky svému povolání podnikatele v oblasti textilu a navštěvuje země jako je Indie a Čína, kde vidí pracující lidi i děti, chudobu, nedostatek vzdělání, špínu velkoměst a důsledky našeho západoevropského chování a myšlení. „*Doba si žádá oběti. Všechny drahé věci teď musíme vyrábět levně, protože jinak by neměly přece svoji cenu. A proto po světě putují lidé jako já a vyrábí různé nesmysly za minimální cenu, abychom se měli v tom našem světě na západě dobře a mohli jsme se rozčilovat nad tím, jak je to zboží z Asie nekvalitní a že je to děsivá hrůza, protože tam zaměstnávají děti, pracují v nesnesitelných podmínkách a mělo by se s tím něco udělat, protože jinak by to takhle dál nešlo. Naštěstí pořád převažuje*

---

27 Blog: <http://havlik.blog.idnes.cz> ; Webová stránka: www.rudolfhavlik.cz

ta skupina lidí, která si ráda odstojí ranní frontu v Lidlu a koupí si nějaký hnus, hlavně když to nic nestojí.“²⁸

Ve svých příspěvcích nabízí opět zcela jiný pohled cestovatele, protože jeho návštěvy zemí nejsou založeny na poetickém putování přírodou a turistickými destinacemi, ale jsou spojeny s nepříjemnostmi obchodování s nespolehlivými lidmi a kontrolami zakázek v pochybných továrnách Číny a Indie. Nebojí se vyjádřit otevřeně znechucení, ba možná si v tom, co nemá rád, určitým způsobem libuje. *Solapur je špinavá díra. Malé děti se potácejí u silnice plné nákladňáků, ulice křižují smečky psů a po ulicích chodí lidé bez duše. Lidé z minulosti. Nevědí nic o světě, mají jedinou starost. Přežít do zítřka. Žádné hypotéky, nový model Aceru a kuchyně na míru. V tomhle městě vyrábějí většinou ručníky. Je prošpikované továrnami, které chrlí produkce pro megařetězce hotelů, pro Wallmart a další tisíce značek, které vás dokážou napadnout. Za minimální ceny, za které si jen obtloustlý Ind nakoupí další zlatý prsten a dělníkům hodí něco rýže...*²⁸ ... „Bombaj. Jó, Bombaj. Nadechnul jsem se zvláštního vzduchu v letištní hale a vydal se líným krokem znuděného povaleče k východu z letiště. Tohle město je neuvěřitelné. Nedá se pochopit, těžko se popisuje a složitě vnímá. Je to jeden ohromný, přeplněný a rozpálený hrnec lidských životů. Bombaj, stejně jako Indii budete milovat nebo nenávidět. Říká se to a něco na tom bude. I když je fakt, že já ji miluju a nenávidím zároveň. Přijde na to, co jste za člověka. Bombaj je hnusná a krásná. Indové navíc mají potřebu všechno pořád přejmenovávat, Bombaj na Mumbai, Chennai na Madras a podobně. Je to otravné. Bombaj je Bombaj.“²⁹

---

28 HAVLÍK, Rudolf. *V nesvaté zemi*. BLOG.IDNES.CZ. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://havlik.blog.idnes.cz/c/326529/V-nesvate-zemi.html>

29 HAVLÍK, Rudolf. *Bombaj*. BLOG.IDNES.CZ. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://havlik.blog.idnes.cz/c/276192/Bombaj.html>

Autorův styl humoru je osobitý, pohybuje se na velmi tenké hranici ledové vážnosti a konstatování faktů extrémním způsobem, ne však s primárně komickým podtextem a záměrem. Čtenář tak mnohdy pochybuje, zda se má skutečně smát nebo zda je tato realita opravdu natolik paradoxní. „Do továrny na potisk jsme dorazili za hustého sněžení. Vnitřek komplexu připomínal vzdáleně sklad toxického odpadu, skrz který někdo několikrát projel nákladákem a pár nocí tam přespalo stádo muflonů. Na posteli v této podivné hale, v mrazu, ležela Číňanka, oblečená v dvaceti vrstvách oblečení, která naší návštěvu přivítala, protože se jim ty naše peníze prý budou hodit a že s tím už ani nepočítali. Zeptal jsem se, kde jsou ty potištěné kousky, že bych se na ně rád mrknul, že jsem prostě od přírody zvědavý člověk. Číňan můj návrh přetlumočil, proběhla rychlá výměna názorů a všichni zúčastnění ve skupince najednou vypadali, jako kdyby chtěli naházet na zem kouřové praskací kuličky a v nastálem zmatku vyskočit oknem dolů na zasněžený beton, což by mě, uznávám, docela uspokojilo. Nakonec z chumlu vystrčili Číňana, jako kdyby ho strkali k odjištěné jaderné bombě a on ji měl rychle zneškodnit.“³⁰

Blogger si nebere příliš servítky a popisuje své cesty mnohdy poměrně surově a bez obalu. Používá nápadný jazykový paradox – spisovný jazyk kombinovaný s náhle vsunutými hovorovými a okrajově i vulgárním výrazy, se kterými ale nezachází nijak prvoplánově, ale vždy zcela cíleně. „Odsoudit dětskou práci je hodně jednoduché. Nelíbí se nám to. I když je fakt, že těm našim rozmazleným fakanům by občas lopata slušela, ruku na srdce. Rodiny v Číně nebo Indii fungují podle jednoduchého vzorce. Pokud nebudou děti pracovat a pomáhat živit rodinu, potom bude ohrožena její existence. Je nemožné si představit, jak bychom se zachovali my. Máme auta, pračky se

---

30 HAVLÍK, Rudolf. *Základy elementární debility* I. BLOG.IDNES.CZ. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://havlik.blog.idnes.cz/c/321421/Zaklady-elementarni-debility-I.html>

šestým smyslem, mobilní telefony, kabelky od Versaceho, anorektický milenky, hypotéku s nejlepším úrokem a sbírku nábytku od firmy Ikea. Brečíme jak nemáme peníze. Sice máme na cigára, chlast, hadry a žrádlo, ale to přece nic neznamená. Chatrče ve vesnici nedaleko továren v Indii jsou tak nuzné, až vám z toho bude běhat mráz po zádech. Postával jsem mezi stěnami z palmových listů a hrál fotbal s dětmi, které jsou všude na světě stejně roztomilé. V prachu, špíně. Podlahy z udusané hlíny, smradlavé hory odpadků v řece. S iPodem v kapse. Nerozumí mi ani slovo.“³¹ Havlík zprostředkovává své zážitky z cest, jako by byl jakýsi statický pozorovatel, který ze sebe chrlí obrazy reality tak, jak mu přišly právě na mysl. Tato lehkost, mnohdy možná až laxnost, odevzdanost a zároveň výstižnost jeho stylu je velmi působivá. Vyvolává ale určitý pocit marnosti. „Peking. Nerozumím tomu, ale mám tohle zavšivený místo nějakým způsobem rád. Většina lidí, kteří se tu objeví, by to tu nejradši vypálila atomovkou. Nedivím se jim. Trávit většinu dne v dopravní zácpě není úplně příjemná zábava a pokud se člověk vydá do metra, pochopí jak to asi vypadá v masovém hrobě. Nic tu není a je tu všechno. Je tady buď brutální kosa nebo odporné, smrduté, všeobjímající, slizké, vedro. Dopadl jsem sem před pár dny z Moskvy. Doted' nechápu, jakým způsobem ten rusák dokázal zvednout ten Boeing z ranveje, na které se válelo půl metru sněhu. Evropa je ochromená kalamitou a tady na ulici v Pekingu mrzne tak, až mi zkameněly bubáky v nose. Zamával jsem na taxi.,,³²

Rudolf Havlík je ukázkou současné inovativní a individualizované podoby žánru cestopis, který je realizován ve zcela novém, virtuálním prostředí. Nepopisuje navštívené země běžným cestopisným způsobem, ale

---

31 HAVLÍK, Rudolf. *Děti umí makat*. BLOG.IDNES.CZ. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://havlik.blog.idnes.cz/c/252276/Deti-umi-makat.html>

32 HAVLÍK, Rudolf. *Angelina*. Rudolfhavlik.cz [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.rudolfhavlik.cz/havlik/clanky/angelina.html>

skrže mnohdy syrový dojem z tohoto místa, náladu, danou situaci, dalo by se říci i život a fungování světa v této realitě. Na blogu idnes.cz byl bezpochyby právem hodnocen jako bloger roku.

2.3 Portál Respekt - blog Filipa Rosenkrance³³

Poměrně často své blogy píší také dobrovolníci, kteří v rámci studia či čistě z touhy pomáhat a něco zažít odjíždějí do rozvojových zemí. Prostřednictvím blogů jsou v kontaktu s domovem a sdělují zde své dojmy. I tyto příspěvky jsou novodobou formou cestopisu či cestopisného deníku. Blogy mají také některé magazíny a časopisy jako je například Respekt³⁴, na kterém nalezneme právě mnoho takovýchto dobrovolníků, například **Filipa Rosenkrance**, který jel do Středoafričské republiky provádět mapování (zanést území a budovy do map). „*Po třech týdnech v Čadu vím, že jde o zemi pestrou a plnou protikladů. Vidím mnoho krás, pro které by stálo Čad navštívit, ale i mnoho překážek, které úspěšně turisty odrazují. Každopádně jsem rád, že tu můžu být a zakusit trochu čadské pohostinnosti. Ulice N'Djameny hrají barvami. Ohromily mě krásné koberce vystavené k prodeji před drobnými obchody nebo už zakoupené a rozložené před domy nebo ve stínu pod stromy. Na nich lidé odpočívají, obědvají, odolávají horku nebo i tráví celý den jako třeba hlídač naší organizace. Ke každému takovému místu patří také konvice s vodou k opláchnutí před jídlem či před modlitbou.*“³⁵

Rosenkranc nepopisuje pouze jednotlivé dny a chronologický průběh pobytu (jak tomu mnohdy v případě cestopisných blogů bývá), ale hovoří o

---

33 Blog: <http://rosenkranc.blog.respekt.ihned.cz>

34 Webová stránka: <http://respekt.ihned.cz>

35 ROSENKRAC, Filip. *Čad krásný, nebezpečný a pohostinný*. In: blog.respekt.cz [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://rosenkranc.blog.respekt.ihned.cz/c1-59289880-cad-krasny-nebezpecny-a-pohostinny>

prostředí v širších souvislostech. „*Podmínky k životu jsou v Čadu drsné. Písek, který se dostane všude, korupce zasahující do všech sfér života. Teplo ve dne jsme čekali, ale noční „zima“ organismu moc nepřidá. Vody je často málo a někdy zase moc, což vám dosvědčí pozáplavoví uprchlíci v táboře hned vedle N'Djameny. Obyčejní lidé různých etnik i náboženství ale žijí své životy ve své zemi, která pomalu vzkvétá díky jejich neuvěřitelné houževnatosti a přizpůsobivosti. Tu pro mě symbolizuje klučina, který jel na kole velkém jako on sám. Dosáhl na řídítka, jednu nohu prostrčil na druhou stranu, nastavil správný úhel a šlapal a jel.*“³⁶ Zajímavá a čtenářsky přitažlivá je právě Rosenkracova schopnost komplexního vidění tamějšího života. Také píše, jak se vyrovnává s odlišnostmi od našich přírodních i ekonomických podmínek. Zaměřuje se na pracovní příležitosti běžných lidí, jejich způsob obživy a zajištění rodiny, bezpečnost, politickou situaci, cestování a podobně. Je patrné, že jeho humanitní založení a práce dobrovolníka jej odlišuje od dalších cestovatelů, kteří se často zajímají především o památky a přírodu z turistického pohledu. Více než o geografii píše o lidech, o obchodu, potravinách a vlastní adaptaci na zdejší prostředí. „*Život v Bangui je dražší, než by člověk čekal, o obědech za 10 korun v Keni si můžu nechat jen zdát. Obzvláště draho vyjdou „západní“ potraviny, které se nevyrábí místně, ale dováží se – hodně z Francie, dále třeba z Británie, Libanonu, Maroka nebo Kamerunu. Místní mléko jsme ještě nenašli, občas koupíme francouzské za 70 Kč za litr, ale myslím, že mléko si tak často doprávat nebudeme. Ceny jsou tak vysoké, protože domácí produkce je nízká a hodně potravin se musí dovážet. Navíc SAR nemá moře, takže suroviny se dováží přes sousední země, často přes nebezpečné oblasti. Pomalu*

---

36 ROSENKRAC, Filip. *Čad krásný, nebezpečný a pohostinný*. In: blog.respekt.cz [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://rosenkranc.blog.respekt.ihned.cz/c1-59289880-cad-krasny-nebezpecny-a-pohostinny>

*prozkoumáváme místní trhy, zjišťujeme „normální ceny“ a trénujeme se ve smlouvání – jako mundžu (místní označení pro bělochy) nám všechny cenové nabídky začínají x-násobně výš. Dokonce ani ceny na cedulkách v kamenném obchodě nemusí platit....,*³⁷

Z literárního hlediska je tento bloger zajímavý především svým jemným, kultivovaným, přesto výrazným, přirozeným a sugestivním stylem. Jeho texty jsou mnohdy hravé a pozitivně laděné, jako by byly psány (a možná skutečně jsou) doslova s lehkostí a úsměvem. Stejně tak jsou poté pochopitelně i čtenářem přijímány a čtivost či zábavnost jim nelze upřít. Autor je celkově dobrým, příjemným a přátelským vypravěčem. *V N'Djameně nás překvapily pěkné asfaltové silnice ve velké části města – velký rozdíl oproti Bangui. Prý se přes stavbu silnic perou špinavé peníze z ukradené ropy a úplatků, ale stejně jsme je ocenili při cestování po městě i při cestě na jih do městečka Goré. Čad je veliký, asi 16x větší než ČR, a 600km cesta autem na jih nám zabrala dva dny. Cestou jsme pozorovali lidi putující na velbloudech, krávy přebíhající přes cestu a písčitou krajinu posetou malými cihlovými domky. Noc jsme strávili ve městě Moundou v hostelu s příjemnou hospůdkou, kde jsme si připadali jako doma. Dávali fotbal, chlapi fandili, popíjeli pivo, vodu nebo limonádu a hlasitě sdíleli své profesionální komentáře o kvalitě hry. Jediným rozdílem oproti domovu bylo, že u toho místo chipsů chroupali mrkvičku koupenou od jedné z prodavaček putující ulicemi se svým zbožím.*³⁸

---

37 ROSENKRAC, Filip. *První dny uprostřed Afriky*. In: blog.respekt.cz [online]. [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://rosenkranc.blog.respekt.ihned.cz/c1-58343950-prvni-dny-uprostred-afriky>

38 ROSENKRAC, Filip. *Ča ča čad – nové začátky v SAR i v Čadu*. In: blog.respekt.cz [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://rosenkranc.blog.respekt.ihned.cz/c1-59184920-ca-ca-cad-nove-zacatky-v-sar-i-v-cadu>

Ačkoli má Rosenkrac na blogu pouze dvanáct příspěvků, jejich obsahová a literární kvalita odpovídá citlivému a zkušenému autorovi. Píše krátké odstavce oddělené fotografiemi (v poměru přibližně 2/3 textu vůči 1/3 fotek), což činí text přehledným, živým a blíží se reportážnímu typu cestopisu. Silně v něm převažuje subjektivní složka s individuálním hodnocením.

2.4 Samostatné webové stránky

2.4.1 Zdeněk Bakštein³⁹

Zajímavou osobností v oblasti cestování, fotografování a s nimi spojenou literární tvorbou je Zdeněk Bakštein. Jeho zápisky mají převážně faktografický charakter, avšak z literárního hlediska stojí za povšimnutí pro osobité pojetí, zajímavý jazyk a mírný přesah od deskriptivního cestopisu směrem k úvaze.

Web Bakšteina působí již na první pohled velmi přehledně a profesionálně. Neobsahuje pouze cestopisné články, ale také sekce autorských fotografií a dalších necestopisných reportáží. Zdeněk Bakštein také příležitostně přispívá do časopisů, například Lidé a Země, ze kterého pochází i tento text: *„Z temnoty soumraku jako ponurá kulisa vystupuje zřícenina opatství Jedburgh. Je to už několik staletí, co zde utichly modlitby mnichů a nahradil je vítr, fičící prázdnými oblouky gotických oken... .. Mrholí a mraky leží až na zemi, prakticky nic není vidět. Doléhají k nám zvuky dud, na které hrají dudáci v kiltech tam, kde chodí nejvíce turistů. Přecházíme přes most, pod kterým v Edinburghu překvapivě není řeka, ale nádraží, a noříme se mezi domy. Rázem se ocitáme v jiném čase a okolí se mění ve scénu, na které se každou chvíli jistě odehraje hrůzostrašný příběh. Však také jeden ze zdejších obyvatel, Deacon Brodie, posloužil panu R. L. Stevensonovi jako vzor k postavě dr. Jekylla a pana Hyda.“*⁴⁰

Způsob, jakým Bakštein dokáže postihnout *génia loci* daného místa, je fascinující. Mírně poetický jazyk je jednoznačně klíčem k navození této atmosféry, kterou ovšem nutně zastřešuje literární cit autora. Například

---

39 Webová stránka www.zzz.cz

40 BAKŠTEIN, Zdeněk. *Skotské imprese*. lideazeme.cz [online]. [cit. 2013-05-24].

Dostupné z: www.lideazeme.cz/clanek/skotske-imprese

prolínání současnosti a minulosti ukazuje na autorovu kreativitu a schopnost efektivní práce s tématem tak, aby byl text dynamický a čtenářsky přitažlivý. Výsledkem je originální forma cestopisu, která obohacuje svého čtenáře nejen o fakta, která jsou zde stále chápána jako primární, ale také o estetický zážitek. Pochopitelně však není jediný, kdo tento styl ovládá, autoři podobného ražení publikují především právě v cestovatelských časopisech.

Z článků na tomto webu je patrné, že Bakštejn je stejně rád spisovatelem jako fotografem, blíží se tak spíše cestopisu ve fotografii, kdy je poměr fotografií a textu a jejich význam rovnocenný. Z hlediska literárního pojetí však již nepřevládá taková propracovanost a inovace, jako v článcích určených pro časopis. Drží se spíše striktnější faktografie a osvědčeného chronologického vyprávění ve stylu *byli jsme..., vydali jsme se..., počasí bylo...*apod. Přesto se v rámci žánru cestopis jednoznačně jedná o velmi kvalitní provedení tohoto typu. *Jeli jsme tmou do Jerevanu podle GPS, protože nebylo nic vidět, žádné ukazatele a nebylo se podle čeho orientovat. Na rozcestí jižně od Yeghvardu jsme oproti ranní cestě dali přednost tomu, co radila GPS, tedy přes Jerevan. Hledali jsme něco k jídlu, nacházeli jsme jen automyčky a na kraji Jerevanu kasina, jedno vedle druhého. Pak jsme zahlédli dům s širokým proskleným oknem do ulice, kde měli něco, co vypadalo jako pec na pizzu. Zastavili jsme a zjistili jsme, že je to velmi široký gril, kde se pekly šašliky, brambory a masa v roštech.*⁴¹

Obdivuhodný je rozsah autorova líčení a podrobnosti, kterými mnohdy zabíhá do takových detailů, které zajímají především zkušené cestovatele či velké nadšence. Pro laika je takové čtení nejspíše méně přívětivé a volil by raději obecnější charakter informací či jejich selekci. *Odbočili jsme na Chondzoresk a asi po kilometru, dřív, než jsme dorazili do vesnice, jsme podle*

---

41 BAKŠTEJN, Zdeněk. Památník abecedy – hora Argats – pevnost Amberd [online]. [cit.2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.zzz.cz/cesty/index.php/3211>

radý domácího odbočili u vojáků na polní cestu. Po ní jsme dojeli k malému hřbitovu. U piknikoviště, stolu s lavicemi, kde začínal vyšší porost stromů na kraji rokle, jsme nechali auto. Cesta nás dovedla kousek dolů po svahu k několika kamenným stavením. Bylo tu chudé bistro a stavení bez přední stěny s ohništi, na kterých si návštěvníci mohli rozdělat oheň a ugrilovat třeba šašlik (pokud s touto možností počítali a přinesli si suroviny). Pod střechou byla složená zavazadla výpravy, která se vydala na prohlídku starého Chondzoresku. A nikdo v dohledu.“⁴² Šíře a podrobnosti informací odpovídají určení cestopisných webů - spíše pro čtenáře, kteří vyhledávají informaci cíleně či autora znají. Nenatrefí na něj náhodou při brouzdání internetem, jako tomu tak bývá u blogů, kde jsou příspěvky řazeny podle data vložení a nejnovější články všech autorů se zobrazují hned na první straně.

---

42 BAKŠTEIN, Zdeněk. *Skalní obydlí Khndzoresk – Goris* [online]. [cit.2013-05-24].

Dostupné z: www.zzz.cz/cesty/index.php/3219

2.4.2 Jiří Hošek⁴³

Ukázkou cestovatelského webu postihujícího především praktickou stránku turistiky je *Blog o cestování* Jiřího Hoška. Obsahuje přes třicet reportů z navštívených zemí, které jsou přehledně řazeny do složek podle jednotlivých států. Jednotnost autorova stylu a přiměřenost rozsahu čtenář bezpochyby ocení, snadno se zde totiž zorientuje a získá o dané zemi či oblasti základní informace. Ty jsou zprostředkované člověkem, který zde již byl, doporučí čemu se vyhnout, co naopak nepropást a podobně. Například o Maltě píše: „*Už po přiletu na Maltu, kam se tedy lítá velice levně a jednoduše z Wroclavi a nebo třeba z Milána, je nejlepší a nejjednodušší možností vzít si na informacích na letišti jízdní řád a koupit si za 2,60 EUR celodenní lístek na autobus. Tím se z letiště dostanete ve výborném času opravdu kamkoliv. Je tu tak skvěle udělaná doprava včetně přestupních uzlů, že se tady, navíc s pomocí této malé mapky, snad nedá ztratit. Všechno je tu kousek a hop-on-hop-off systém mi tady naprosto vyhovoval. Člověk není vázaný na nějaké parkování, předpisy, atd. Navíc teda řidiči tu jezdí opravdu jako blázni, včetně těch s autobusem.*“⁴⁴

Hošek kromě subjektivních dojmů také hodnotí jednotlivé parametry a aspekty, například leteckou dostupnost země, tamní bezpečnost, úroveň angličtiny, finanční náklady cesty a místní ceny. *Na internetu jsem někde pořád četl, jak je Moskva drahá, že je to třetí nejdražší město v Evropě, sehnat nocleh pod 100 EUR je problém, atd.. Musím s hrdostí říct, že to je blbost a kdo chce, ten si Moskvu může užít za pár korun. My jsme měli ubytování ve výborné lokalitě s naprosto ucházejícími podmínkami (co člověk*

---

43 www.blogocestovani.eu

44 HOŠEK, Jiří. *Malta 2013 – na skok do historie*. [online]. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.blogocestovani.eu/Malta/Malta-2013-Na-skok-do-historie>

*potřebuje víc, než jen mít kam schovat hlavu přes noc) a to za 75EUR pro 5 lidí! A jídlo a ostatní věci...když to porovnáám např. s Londýnem, Dublinem, Bruselem a nebo Oslem, řekl bych, že Moskva je rozhodně levnější a cenově přijatelnější. Asi opravdu záleží na tom, co kdo hledá.*⁴⁵ Nejedná se však o cestopis, který by především čtenářům radil a byl publikován pro účely jejich cest, ale reflektuje autorovy zážitky a dokumentuje je. Možná je to určitá Hoškova vlastnost či cestovatelský zvyk i tyto okolnosti cesty chápat jako důležité.

Autor, ostatně jako mnoho dalších cestovatelů dnes, podniká své výlety díky sledování výhodných letenek, last minute a akčních cen, díky čemuž je schopen procestovat, ač třeba jen na pár dní, každoročně několik zemí i s poměrně nízkým rozpočtem. *Letenky na Hawaj za 2000 Kč musely být dost jasným důvodem, proč vyrazit na druhý konec světa a ještě k tomu delší stranou, tedy ne přes USA, ale přes východ. Výhodou byla 22 hod. pauza na zpáteční cestě v Jižní Koreji, kam se člověk jen tak lehce nepodívá. Nečekal jsem od této destinace mnoho, ale vrátil jsem se nadšený. Není to jen civilizace a válení na pláži, jak jsem původně očekával, jsou tu sopky, pláže, pralesy, přírodní treky, přírodní rezervace, neobvyklá a nádherná fauna i flora.*⁴⁶

Styl Jiřího Hoška není literárně příliš inovativní, je spíše tradiční, převažuje chronologická výstavba textu a běžný slovník. Neklade nijak vysoké estetické cíle ani ambice, nepokouší se o komplikovanější stylizaci,

---

45 HOŠEK, Jiří. *Rusko 2011 - jiná doba, jiný život, jiný svět*. [online]. [cit. 2013-05-26].

Dostupné z: <http://www.blogocestovani.eu/Rusko/Rusko-2011-jina-doba-jiny-zivot-jiny-svet>

46 HOŠEK, Jiří. *Hawaii 2013 – země vulkánů, kokosů, velryb a...* [online]. [cit. 2013-05-28].

Dostupné z: <http://www.blogocestovani.eu/USA-Hawaii/Hawaii-2013-zeme-vulkanu-kokosu-velryb-a>

přikrášlování ani hlubší úvahy. Jeho silnou stránkou je totiž přirozenost projevu a volné vyprávění s vhodnou selekcí obsahu, díky čemuž jej lze považovat za soudobý příklad /co do funkce a provedení/ poměrně dobrého cestopisného webu.

2.5 Význam webů a blogů **pro současnou podobu cestopisného žánru**

Webové stránky a blogy představují novodobou formu cestopisů a nabízí možnost literární seberealizace i takových lidí, kteří by nejspíše ani jinak psát či publikovat nezačali. Vydání knihy není tak snadné jako text pouze na počítači napsat a bez jakékoli redakce zveřejnit na internetu. Virtuální podoba textu mu zajišťuje také snazší distribuci k velkému množství čtenářů, které sdružují portály, a tudíž se k blogu snáze dostávají, než když informace cíleně vyhledávají na webech jednotlivých autorů.

Pro cestovatele má web či blog dvě hlavní funkce – dokumentace vlastních cest (někteří autoři si píší blog den po dni své výpravy, takové příspěvky však bývají literárně méně zajímavé a osobité) a sebereflexe prostřednictvím formování myšlenek a dojmů. Jiří Hošek v úvodu svého webu píše: „*Čím více stárnu, tím více přemýšlím, kolik jsem toho už stačil zapomenout. Abych nezapomněl úplně všechno, rozhodl jsem se založit tento blog, kde budu přidávat postupně moje zážitky z cest napříč světem.*“⁴⁷ Velkou výhodou blogu je prakticky nulová finanční investice a také zpětná vazba čtenářů, kteří se k článkům mohou vyjádřit, s autorem komunikovat a podobně. Stejně tak pokud web či blog nikoho nezaujme, je jen na jeho autorovi, jak s ním nadále naloží – zda bude psát jen pro své potěšení, zda jej zcela smaže a podobně. Weby se svou interaktivitou často liší, některé umožňují komunikaci čtenářů s autorem, komentování a podobně, avšak většinou weby primární funkci sdílení se zcela neznámými lidmi nemají. Slouží převážně autorovi, který na blog odkazuje pouze úzký okruh lidí, který na autora kontakt má. Autor se tak nevystavuje rizikům anonymity ostatních

---

47 HOŠEK, Jiří. Blogocestovani.cz. [online]. [cit. 2013-05-27]. Dostupné z: www.blogocestovani.cz

uživatelů na internetu.

Přes mnohé výhody však weby a blogy oproti knižní podobě stále zůstávají literárně mírně pozadu. Ve většině případů nelze hovořit o přímé aspiraci na umělecké dílo srovnatelné s díly publikovanými knižně. Kniha totiž vyžaduje mnohem více tematické i obsahové přípravy a plánování, soustavnou práci, jednotnost formy a podobně. Příspěvky publikované na internetu bývají zcela spontánní, zveřejňované mnohdy nepravidelně, bývají méně promyšlené, znatelně kratší a literárně mnohdy méně tvůrčí. Jedná se o drobné texty podobné deníku či povídce a nejčastěji v případě blogů pro své zcela aktuální téma i blízké publicistickým útvarům jako je komentář, glosa, fejeton či reportáž. Ovšem skutečnost, že se z příspěvků blogu může stát kniha, jak tomu je například v případě Rudolfa Havlíka, je důkazem, že i tato forma literatury se aktivně hlásí o slovo a je schopna se v některých případech knižním podobám vyrovnat.

Obecně se cestopisné weby a blogy z obsahového a jazykového hlediska pomyslně dělí do dvou skupin – první, jejíž příspěvky jsou z velké části objektivní, faktografické a popisují cestu a navštívená místa se záměrem čtenáře poučit a věcným způsobem mu přiblížit danou zemi. Od této formy se mírně liší (a k subjektivitě směřuje) lyrizovaný cestopis, který užívá při popisu o něco bohatší a poetičtější jazyk, avšak působí nadále spíše jako průvodce čtenáře procestovaným krajem. A poté druhá, která je o mnoho více subjektivizovaná a zároveň si klade za cíl esteticky působit, zaujmout čtenáře svým jazykem a formou. Od první se liší výraznou touhou po čtenáři. A právě subjektivita v kombinaci s individuálním stylem autorů je živnou půdou pro nové podoby a vývoj žánru cestopis. Pochopitelně, jak jsme mohli na textech výše vidět, dochází k prolínání a ovlivňování těchto dvou rovin navzájem. V případě samostatných stránek silně převažuje první typ. Důvodem je menší schopnost interakce se čtenáři, pro kterou je primárně určen blog, kde se realizuje především typ druhý.

Pro detailní zmapování literárních typů cestopisných webů a blogů by bylo nejspíše zapotřebí uvést a analyzovat o mnoho více příspěvků a autorů, avšak obecně lze říci, že převažuje typ tradičního chronologického vyprávění s běžnými literárně-tvůrčími schopnostmi. Skutečně talentovaných autorů je na internetu jen poskrovnu. I přesto tento prostor stojí za pozornost a bezpochyby i také díky těmto autorům dochází k utváření nových podob cestopisu, stejně tak jako k udržování zájmu o tuto tematiku. Množství cestovatelských stránek, portálů, skupin, diskusních fór a sdílených informací tohoto tématu na internetu poukazuje právě především na jeho aktuálnost a jeho schopnost absorbovat a formovat neuvěřitelně široké spektrum stylů a podob. Rozmanitost je také možná dána větší soudobou otevřeností a tolerancí společnosti vůči odlišnostem, která se pojí se svobodou názoru.

3 Analýza nejzajímavějších současných knižních cestopisů

3.1 Leoš Šimánek

Leoš Šimánek – narozen v roce 1946 v Chocni. Vystudovaný stavební inženýr se od roku 1975 plně věnuje cestování, fotografování, psaní reportáží a vydávání vlastních knih. Podniká spolu se svou manželkou a dětmi dobrodružné expedice do méně tradičních a známých koutů světa a dalo by se říci, že procestoval napříč celou zeměkoulí. Mezi jeho největší cesty patří několikaměsíční pobyt v kanadské divočině, Aljašce, Novém Zélandu, Rusku a Havajských ostrovech. Leoš Šimánek žil v Kanadě a Německu, jejichž občanství také získal.

„Cestovatelem se může stát téměř každý. Ne každý se však vydá do míst, kde před ním ještě nikdo nebyl, zvolí netradiční způsob přepravy či s sebou na expedici vezme jako doprovod celou rodinu. Všechny jmenované atributy jsou charakteristické pro vedoucího expedic, průkopníka, publicistu, fotografa a spisovatele Leoše Šimánka.“⁴⁸

Knihy: *Amerikou od severu k jihu* (2000), *V kanadské divočině* (2001), *Rusko* (2001), *Tichomoří* (2002), *Aljaška - Dobrodružství do extrému* (2003), *Americkým západem* (2003), *Kolem světa* (2004), *Kanada - Divočinou Severu* (2004), *Nový Zéland* (2005), *Kanada – Aljaška, dobrodružství v divočině* (2005), *Pobřeží Pacifiku* (2006), *Havajské ostrovy* (2008), *Austrálie* (2010), *Z Nového Zélandu přes Havaj do Austrálie* (2012) a další.

---

48 ŠIMÁNEK, Leoš a PAVLOVÁ, Vladka. Leossimanek.cz. [online]. [cit. 2013-03-17].

Dostupné z: www.leossimanek.cz

Leoš Šimánek je dnes spisovatelem z povolání. Nebýt jeho cestovatelské vášně, je velmi pravděpodobné, že by tomu tak nebylo. Je totiž příkladem autora, který se k psaní dostal především díky svému koníčku.

Šimánek je mnohdy nazýván cestovatelem „dobrodruhem“ pro netradiční cíle svých cest a také pro používání rozmanitých dopravních prostředků jako je nafukovací člun, kanoe (vlastní výroby), jízda na koni, ale pochopitelně i pěšky. Bezpochyby je jedním z nejznámějších a nejzajímavějších cestovatelů současnosti. Pořádá originální besedy s promítáním snímků na panoramatické plátno pod názvem *Diashow*. Například jen na podzim 2013 má autor naplánováno 36 besed ve městech ČR. V současnosti zároveň uvádí svůj vlastní pořad na TV Polar ⁴⁹ *Cesty Leoše Šimánka*, kde poutavě hovoří o svých výpravách a dobrodružstvích. Toto propojení s médii je pro autora velmi důležité a přínosné, protože umožňuje oslovení širší veřejnosti, prezentaci vlastních děl a bezpochyby i značnou seberealizaci.

Autor má také vlastní web ⁵⁰, na kterém zveřejňuje především literární a publicistickou činnost. Zprostředkovává si sám i prodej knih a čtenář zde najde opět něco navíc pokud koupí knihu přímo od autora: „*Na přání Vám autor knihy může vepsat osobní věnování. Poštovné a balné hradíme za Vás.*“⁵¹

---

49 Webová stránka: www.polar.cz

50 Webová stránka: www.leossimaneck.cz/

51 ŠIMÁNEK, Leoš. *Leossimaneck.cz* [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: www.leossimaneck.cz

3.1.1 Kanada – Aljaška, dobrodružství v divočině (2005)

V nakladatelství Action-press vydal Leoš Šimánek ediční řadu knih s podtitulem *Cesty za dobrodružstvím*, mezi které patří i *Aljaška, dobrodružství v divočině*. Všechny publikace z této řady mají společné rysy, jak vizuální (formát a provedení vazby), tak i co do autorského stylu, který je u Šimánka vcelku konstantní. Táhne k cestopisu ve fotografiích - ty totiž převažují nad textem, který je jazykově spíše tradiční, avšak vyprávění se prolíná i s přímou řečí (rozhovory s rodinou, spolucestovateli). Dotváření děje dialogy je pro autora typické. „*Dva plejtváci na levoboku!*“ hlásí Jakub. „*Kde?*“ Lenka se rozhlíží na všechny strany. „*Copak nevidíš vepředu ty fontány?*“ Leoš říkal, že podle nich poznáš, kde jsou.“ „*Máš pravdu. Už je taky vidím. Ted’ se jedné dokonce vynořil hřbet.*“ Fascinovaně pozorujeme, jak se z vody vynořuje také ohromná ocasní ploutev, aby vzápětí zmizela pod následující vlnou. A druhá velryba dokonce vymrští své mohutné tělo vysoko z vody. „*To jsou tedy kusy,*“ povídá Betlas obdivně. „*Jak jsou asi dlouhý?*“ „*Nejmíň patnáct metrů,*“ odhaduje Jirka. „*Doufám, že nepřiřlavou blíž,*“ obává se Lenka. „*Neboj. Ty nám nic neudělaj,*“ snažím se ji uklidnit. „*To přece nejsou dravý ryby.*“ (L. ŠIMÁNEK: 2005, 86) Tato forma stylizovaného vyprávění převážně v přítomném čase dodává textu značnou dynamiku, věrohodnost, pomáhá efektně dokreslovat situaci a hlavně vtáhne čtenáře do děje. „*Řeka se stáčí doleva a hned za zákrutem se voda vaří a vystřikuje do výšky. To jsou Bad Rapis, neboli Zlé peřeje, které jsou nejnebezpečnější na levé straně toku. Lenka s Jirkou stačí zaveslovat doprava, ale nás dva to doslova táhne do největších vln.*“ „*Přidej Betlasi! Musíme doprava!*“ křiknu. V žádném případě se do těch vln nesmíme dostat. „*Dělám, co můžu!*“ brání se Betlas, který to pochopil jako výčitku. *Pádlujeme o sto šest, ale změnit kurs se nám nedaří. A už nás uchvátí první vlna a zaplavuje člun.*“ (L. ŠIMÁNEK: 2005, 26)

Fotografie volí Šimánek tak, aby vhodně doplňovaly obsah a tvořily tak

s textem kompaktní a zajímavý celek. Například v případě první ukázky (výše) v knize následují fotografie člunů, plejtváků a kosatek. Komentuje je drobnými poznámkami, které však poměrně netradičně neuvádí pod fotografiemi, ale vždy na předchozí straně za samotným textem knihy, což je důkazem poměrně citlivé práce s fotografií, kterou text nenarušuje.

Popis cesty není zcela tradiční, připomíná spíše povídku s cestopisnou tematikou (krátké kapitoly, přímá řeč, tendence pobavit čtenáře a udržet si jeho pozornost) či živé a uvolněné vyprávění. Právě tato Šimánkova sugestivní vypravěčská schopnost jej literárně činí velmi zajímavým a originálním. „Člověče, co sis to proboha vymyslel?“ vítá mě Jirka, sotva ve Watson Lake vystoupíme z autobusu. „Kolem Stikine se to prej jenom hemží medvěďama a u pacifickýho pobřeží zase řádí dravé kosatky. Starej traper John z Upper Liard mi včera říkal, že musíme bejt dočista cvoci, když se chceme pustit do tak bláznivýho podniku!“ „Klídek kamaráde! Nejdřív musíme vyložit bágly z busu,“ snažím se ukončit proud jeho výčitek. Lenka však sdílí Jirkovy obavy, a tak musím začít s vysvětlováním. „To víš, že v divočině je víc medvědů než tady u vesnice, ale z Ross River si přivezeme Nanooka a ten je všechny zažene....“ (L. ŠIMÁNEK: 2005, 14)

Nejspíše bychom od cestovatele a člověka, který žil v kanadské divočině očekávali fascinaci krásami přírody a v jejím líčení tak bohaté a poetické popisy, Šimánek však v tomto ohledu příliš romantikem není. Píše-li o krajině, šetří superlativy a zůstává poměrně objektivní, což je ve výsledku pro čtenáře příjemnější. „Před námi se vynořují první ledovce pohoří Sawback Range. Třpytí se na slunci a v kontrastu se sytou zelení lesa, který nás obklopuje, vypadají mohutnější, než jaké ve skutečnosti jsou. Oba břehy lemují skály, na nichž se tu a tam uchytily borovice.“ (L. ŠIMÁNEK: 2005, 36) ... „Great Glacier je bezpochyby nejúchvatnějším ledovcem na dolním toku Strikine. Proud ledu splývá ze svahů třitisícovek na aljašské hranici až ke zlomu v jezeře. Na jeho čele se odlamují ledové sloupy velikosti věžových

domů, které ohlušujícím duněním dopadají do vody, odkud vystřikují mohutné fontány.“ (L. ŠIMÁNEK: 2005, 40) Autorova střízlivost může být zapříčiněna také tím, že přežití v tomto prostředí je otázkou především fyzické zdatnosti a manuální zručnosti, rozvahy, dostatku jídla a zajištění bezpečí rodiny. Autor se tak představuje především jako praktický a zodpovědný člověk, který musí vždy zachovat chladnou hlavu a stát nohama pevně na zemi. Šimánek bezpochyby je milovníkem přírody, v knihách se ale zaměřuje spíše než na popis krajiny na zajímavé a dramatické momenty jejich cesty, která je mnohdy plná nástrah a setkání s nebezpečnými zvířaty. „Koukejte, támhle běží vlk!“ zvolá najednou Betlas, který ho zahlédl první. Běží po břehu přímo k nám. Je pořád blíž, až Jakub najednou vykřikne: „To je přece Nanook!“ A to už je pes u nás a radostně skáče po břehu. Na krku mu visí kus provazu. „Zatracenej hajzl. Přehryzal špagát,“ nadávám. „No to je teda nadělení. Ted’ka se medvědi určitě cpou z našich zásob!“ zoufá si Lenka. Pádlujeme co nám síly stačí, ale už to není nic platné. Náš kemp je obrazem zkázy! Oba batohy jsou roztrhané a jejich obsah roztroušený po okolí. Z potravin nezbyl ani drobek. „Sviňák mizernej! A co budu jíst k večeri a zejtra celej den?,“ láteří Lenka a Nanook dostává znovu vynadáno, co se do něj vejde. Spásný nápad má tentokrát Jakub: „Máme s sebou přece udici. Třeba jsou v řece pstruzi. A skutečně. Je jich tam spousta a jsou nejspíš stejně hladoví jako my. Zaberou na každé nahození.“ (L. ŠIMÁNEK: 2005, 48)

Šimánek se výrazně od tradičního popisného cestopisu odlišuje svým citlivým a empatickým přístupem ke čtenáři, třeba i na úkor líčení cesty a okolí. Typologicky je možné autorův styl zařadit mezi dobrodružné cestopisy, které mají dlouholetou tradici a v současné době dochází k jejich aktualizaci a oblibě. Je skutečně výraznou a světově uznávanou osobností, která přispívá k popularizování cestopisu - ve smyslu oživení, nikoli snižování kvalit. Díky němu čtenář zůstává doslova v úžasu, že ještě i dnes existuje nedotčená a

divoká příroda, že i v drsných podmínkách dokáže člověk žít a přežít, že jsou i dnes lidé, kteří se nebojí vzdát se pohodlí svého domova a dobré práce, aby v životě zažili něco zajímavého a netradičního. Bezpochyby se nám poté může náš život zdát poněkud nudný. To je však úděl cestopisu - nebýt touhy čtenářů zažít dobrodružství cesty alespoň zprostředkovaně, tento žánr by nejspíše neexistoval. Poměrně výstižně to dokládá čtenářská recenze Šárky Nové na www.bux.cz (internetový knižní obchod): „*Rozhodně to není čtení pouze pro čtenáře, který sám nějak intenzivně cestuje, ale vlastně pro každého, kdo nemá pro cestování dostatek odvahy, financí a jazykových znalostí tak jako je to v mém případě.*“⁵²

---

52 NOVÁ, Šárka. *Čtenářská recenze: Leoš Šimánek - Austrálie - Křížem krážem*. [online]. [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.bux.cz/literarni-kavarna/ctenarske-recenze/australie-krizem-krazem.html>

3.2 Josef Formánek

Josef Formánek - narozen 16. 6. 1969 v Ústí nad Labem. Spisovatel, cestovatel, reportér a zakladatel geografického a cestovatelského časopisu Koktejl.

Knihy: *Prsatý muž a zloděj příběhů* (2003), *Létající jaguár* (2004),
Mluvíti pravdu (2008), *Umřel jsem v sobotu* (2011)

Spisovatelské začátky tohoto dnes již uznávaného autora nebyly jednoduché. Josef Klíma o nich v pořadu *Třináctá komnata Josefa Formánka* říká: „Tenkrát přišel do Reflexu a přines svoje první reportáže. Ty byly strašný, byly napsaný jak se říká kopytem. A strašný gramatický chyby, protože mu chybělo vzdělání. Ale ty náměty byly výborný a mně bylo líto to neuveřejnit, tak jsem to s ním pečlivě a pracně přepisoval, no a on se zlepšil.“⁵³ Po revoluci v roce 1989 se uvolňuje knižní a publicistický trh, čehož se Formánek, v té době již poměrně zkušený redaktor a reportér, spolu s Miroslavem Urbánkem rozhodli využít a založit vlastní magazín *Koktejl*. Vzhledem k tomu, že v té době neměl s podnikáním ani jeden z nich žádné zkušenosti, nedokázali zajistit jeho fungování efektivním způsobem a většina práce spočívala jen na nich, což vedlo k problémům a magazín se po čase začal potýkat s dluhy. Tlak, stres a nesnesitelné životní tempo Josefa Formánka se stupňovaly a vedly k depresím a řešení problémů alkoholem. Vše vyústilo fyzickým kolapsem, hospitalizací a poté pobytem

---

53 Přepis rozhovoru s Josefem Formánkem v pořadu ČT1 *Třináctá komnata Josefa Formánka*. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/212562210800026-13-komnata-josefa-formanka/>

v protialkoholické léčebně. V románu *Prsatý muž a zloděj příběhů* poté píše: „*Ten den, co ho napadlo časopis prodat, šel zrovna po ulici. Přerývané nasával vzduch, který mu při každém výdechu mlžil brýle. Podlomily se mu nohy a musel se opřít o popraskanou omítku domu na hlavní třídě. Lidé se proměnili v barevné šmouhy. Třeštila mu hlava a klubko hadů v břiše mu rozežírало vnitřnosti. Sedl si na lavičku u zastávky. Autobusy přijížděly a odjížděly, vyplivovaly a nasávaly davy lidí, které se mu zmateně míhaly před očima. Zamířil do nemocnice. Najednou toho měl dost. Dluhů, nekonečných jednání, domácích hádek. Vůbec neměl čas na svou dceru. Tohle všechno mu běželo hlavou, když ho doktor vyšetřoval. Léta snažení se o něco, aby měl člověk pocit marnosti. Vydávání magazínu mu v té chvíli připadalo stejně zbytečné jako psaní do písku příboje, než přijde další vlna.*“ (J.FORMÁNEK: 2003, 68-9)

Formánek se rozhodl odjet „vyčistit si hlavu“ zcela mimo civilizaci, do Siberutu – indonéského pralesa - mezi domorodce, kde prakticky začíná nová kapitola jeho života. Sam říká: „*Celej ten osud je jako takovej náhrdelník, kde ty jednotlivý etapy života jsou jako korálky a že jeden ten korálek nutně musí bejt za tím dalším. Protože tím, že jsem zkolaboval a odjel jsem na Siberut, tak jsem se dostal do úplně osudovýho místa, který mi změnilo život. ... Vlastně díky tomu jsem se začal na svět a byznys začal dívat trochu jinak. Díky tomu jsem vlastně napsal knížku *Prsatý muž a zloděj příběhů*, a to mi dalo šanci jít na volnou nohu a žít se jen psáním.*“⁵⁴

Josef Formánek se aktivně prezentuje na internetu – na Facebooku a také

---

54 Přepis rozhovoru s Josefem Formánkem v pořadu ČT1 Třináctá komnata Josefa Formánka. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/212562210800026-13-komnata-josefa-formanka/>

vlastní webové stránce ⁵⁵, na které publikuje informace o svých knihách, fotografie, odkazy na časopis Koktejl, různé novinky a dokonce je zde možné i knihy koupit přímo od autora v e-shopu. Skutečně originální a čtenáře potěšující je fakt, že takto ...*"navíc knihu obdržíte s podpisem autora. Pokud chcete od autora i věnování, do poznámek prosím napište křestní jméno obdarovaného či své."* ⁵⁶ Mimo jiné zde Formánek komunikuje pomocí diskusního formuláře i s čtenáři. Tato přímá zpětná vazba je pro autora (ale pro i čtenáře možnost zanechat vzkaz) skutečně cenným spojením. Komentáře některých čtenářů hovoří za vše:

Dobrý den, pane Formánku, vaše knížky čtu vždycky jedním dechem, neschopná soustředit se na cokoli jiného. Děkuji vám za Prsatého muže, Létaujícího jaguára a za právě dočtenou knížku Mluvit pravdu, která mně neskutečně pohltila...co víc říct...děkuji! A děkuji taky za skvělé kresby pana Nesnídala a za velmi příjemný formát knížek. TV

Já děkuji Vám a Daliborovi velmi rád vyřídím.

Přeji Vám krásné dny.

Josef ⁵⁷

Autor má na svém spisovatelském kontě i řadu zajímavých aktivit jako je například dvojitý světový rekord díky novele Létaující Jaguár. Předcházela jí sázka s nakladatelem Ivo Železným a výsledkem byla nejrychleji napsaná (za 11 hodin a 19 minut) a zároveň nejrychleji vydaná a distribuovaná kniha (23 hodin a 24 minut). Téma díla bylo vybráno na základě návrhů od čtenářů a „návštěvníci pražského knihkupectví Luxor na Václavském náměstí mohli být

---

⁵⁵ www.josefformanek.com

⁵⁶ FORMÁNEK, Josef. Josefformanek.com. [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: www.josefformanek.com

⁵⁷ tamtéž

*svědky reality show, kdy ve výloze psal publicista, dobrodruh a spisovatel Josef Formánek, vedle něj vymýšlel ilustrace David Nesnídal a odpovědná redaktorka Jana Žofková korigovala.*⁵⁸

3.2.1 Prsatý muž a zloděj příběhů

*„Kniha o tom, co člověk najde na dně, když už si myslí, že nemůže dál, i o tom, že zázrak potkáme nejen v přítmi pralesa, ale kdekoliv.“*⁵⁹

Z autorových děl má nejvýraznější cestopisné prvky kniha s názvem *Prsatý muž a zloděj příběhů*, kterou Formánek napsal na základě svých deníků. Jedná se tak o kombinaci či doslova koláž cestopisu, autobiografie a románu. Zároveň je autotematickým dílem (román v románu), popisuje totiž motivy, průběh a nesnáze jeho samotné tvorby. Práce na této knize autorovi trvala dlouhých sedm let, avšak její úspěch byl o to větší - prodalo se jí do této chvíle na 72 tisíc výtisků a stala se tak záhy bestsellerem. Kniha také získala v roce 2004 v soutěži GO KAMERA ocenění Nejlepší cestopisná kniha roku.

Hlavní postava, David Zajíc, vykazuje vůči autorovi mnoho autobiografických prvků (je také z Ústí nad Labem, je zakladatelem cestopisného magazínu, cestuje do Siberutu apod.) a často nás nechává na pochybách, kde je hranice mezi skutečným životním příběhem autora a literární fikcí. Čtenář, který o Formánkovi bude vědět pouze základní informace, nejspíše nezaznamená, jak velkou osobní zpovědí tato kniha je

---

58 HORÁČKOVÁ, Alice. V Česku vznikla za den kniha. *Idnes.cz/kultura* [online]. 2004 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/v-cesku-vznikla-za-den-kniha-dpe-/literatura.aspx?c=A040603_101200_literatura_kot

59 obal knihy J. FORMÁNEK: 2003.

a že je psaní pro autora prakticky duševní terapií, díky které se se svým životem a minulostí vyrovnává. Er forma, kterou je román napsán, podporuje autorovo odosobnění, díky němuž je ochoten se svěřit a psát maximálně otevřeně. „*Ten večer se s Alenkou nepohádali. Jen obrátila oči v sloup, když jí vyprávěl o Michalovi a Marušce. „Já ti říkala, že je to kretén. Jednou na to vaše kamarádství dojedeš.“ O tom, že byl s Michalem domluvený, raději pomlčel. Věděl, že by byl konec se zítřkem, kdy chtěl sednout na svou úžasnou motorku se třemi koly a vyrazit s Michalem, Spirem a Tomášem na víkend mezi kempy na pláž Máchova jezera. Trochu se pobavit a uvolnit. Jenže Alenka měla zvláštní pocit, že se baví vlastně pořád a víc nepotřebuje, že o víkendu by se měl věnovat jí a Veronice. Jenže on se děsil sobotních a nedělních rán, kdy se po něm vyžadovalo, aby mluvil, chodil na procházky, myl nádobí, hrál scrabble a sázky a dostihy. Nejlepší bylo scrabble, protože trvalo podstatně kratší dobu než jiné hry, třeba nekonečné karty nebo sázky a dostihy. To pro něj nebyl odpočinek po týdnu, kdy vydělával peníze pro rodinu. Tohle ale vůbec nemohl vyslovit. Hned ho zasypaly desítky odporných feministických hesel: Já taky pracuju – ještě dělám úkoly s Verčou – peru – uklízím – tak to teda neberu. “* (J. FORMÁNEK: 2003, 43)

Kniha nabízí také vhled do práce redaktora magazínu, která je kvůli problémům a dluhům popisována především jako ubíjející a stresující. Užití krátkých a strohých vět poměrně dobře stylizuje úzkost, kterou hlavní hrdina, respektive autor, prožíval. „*V redakci ho hned ve dveřích šéfgrafik upomenul o úvodník. To už zase uplynul měsíc? Podivil se. Chodil po kanceláři a přemýšlel. Nic ho nenapadalo a ani na to neměl náladu. Do toho zazvonil telefon. David zvedl sluchátko. Řval z něj majitel tiskárny, které dlužili peníze. Přestal se kontrolovat a začal Zajícovi nadávat. Ten jen oddálil sluchátko od ucha, zaklonil hlavu a rezignovaně se díval do stropu. I tak slyšel dobře. Bylo to ale dlouhé, proto unaveně položil ruku se sluchátkem do klína. Pořád slyšel. Pak nadávky ustaly a majitel přešel ke konkrétní nabídce. Že mu nechá*

ustřelit hlavu, probodat gumy u auta a že mu nedá pokoj, až řekl... že se podívá na jeho blízké....“ (J. FORMÁNEK: 2003, 53)

Cestopisná část, zhruba druhá třetina knihy, nese název *Prales* a výrazně se od zbytku díla liší. Obsahuje krátké kapitoly podobné deníku (vyprávění kombinované se zápisky), které nezachycují ani tak chronologický průběh cesty, ale spíše drobnosti, detaily a dojmy. „*Pluli ve dvou kánoích řekou nahoru do Takui. Zajíce v tu chvíli zajímal jen den, kdy byl stvořen svět, kdy bylo vymyšleno tolik zářivých barev nebo nekonečno geometrických vzorů sněhových vloček. Tolik nápadů v jediný den a pořád je sype z rukávu. Tahle řeka, její barva, křik opice i přívětivý pohled snědého muže na lodi. Není to nádhera? Spokojeně se zasmál.*“ (J. FORMÁNEK: 2003, 78) David Zajíc odcestuje na Siberut, ale jeho motiv výpravy je ve srovnání s Formánkovým jiný – jednoduše se s kamarády rozhodnou odjet za dobrodružstvím. „*Zdálo se mu, že odlet z téhle země je jako odlet z tohoto života. Jako by na chvílku viděl své tělo i okolní svět z výšky jako ti, co prošli klinickou smrtí. Jako by se jeho já najednou vznášelo tak vysoko, že nemohlo zasáhnout do dějů pod sebou. Jeho dlužníci a věřitelé by ho klidně mohli pomlouvat a nadávat mu, ale to by bylo tak všechno. Magazín Svět mohl klidně zkrachovat, jeho lidé odejít a Alenka se s ním definitivně rozejít. Nejen že by to neovlivnil, ale v pralese by to ani nevěděl.*“ (J. FORMÁNEK: 2003, 72) Pochopitelně pro Zajíce je důvodem především únik od potíží, avšak problém s alkoholem dosud zmiňuje spíše druhotně, respektive to jako problém nevnímá. Čtenáře tak nejspíše dosud nenapadá, že by situace mohla být skutečně až tak závažná. To poměrně dobře ukazuje i na fakt, že ani sám Formánek (či obecně člověk s těmito problémy) si na počátku alkoholismus nepřipouštěl a tento psychický stav zakomponoval i do své knihy.

Pozornost cestopisu je značně věnována místním obyvatelům, kmeni Mentawajců, jejich způsobu života, kultuře, zvykům, ale i šamanství a magii. O tamějším jídle, ságu, píše: *Poprvé mu ságo s vepřovou kůží připadalo*

výjimečně exotické, potom už jen zajímavé a po třicáté prvé z něho skoro zvracel. Nevýživná, první den však na povrchu křupavá a uvnitř měkká hmota mu připomínala chléb, ale druhý, nebo dokonce pátý den, protože ságo se dělá do zásoby, chutnala jako kysele zavánějící žvýkačka s kamennou krustou. Ano, to bylo asi jediné, co z unikátní mentawajské kultury nenáviděl, i když ságo je pro Mentawajce něco jako pro prérijní indiány bizon. Nostalgicky vzpomínal na Alenčiny speciality, kterými se s Veronikou vždycky nacpali k prasknutí. (J. FORMÁNEK: 2003, 84) Prsatý muž, jak byla i kniha pojmenována, je přízvisko, které Formánkovi dali právě Mentawajci. „Při té příležitosti, když byly lodě u sebe, se nenápadně dotkl Zajícova břicha a prsou. Ten se od naháče štitivě odtáhl. Žádný chlap ho přece nebude osahávat! Jenže on znovu chytil jeho prso a zvolal: „Si Lap Lap!“ PRSATÝ MUŽ! S mlasknutím to dvojsmyslně komentoval: „Majeru mukoop.“ Dobré jídlo. Prsatý muž chvíli nevěděl, zda tím Mentawajec myslí, že on, bílý cizinec, tak dobře jí, nebo že by sám byl dobrým jídlem. Rozesmál se stejně jako jeho ohmatávač. Ha ha ha. Smál se, ale mozek mu pracoval. Věděl, že Mentawajci byli před padesáti roky lovci lebek.“ (J. FORMÁNEK: 2003, 82) Poté kmeni vysvětlí, že hodně tuku musí kmen Čechů mít proto, že je u nás velká zima, abychom přežili, čímž si u Mentawajců získá respekt, protože v jejich očích tak „kmen Ček musí být velmi silný.“ (J. FORMÁNEK: 2003, 84)

Mystika Siberutu autora značně přitahuje, protože sám zde prožívá určité duševní hledání a uvědomění. Jeho problémy, které na chvíli nechal doma, se totiž pojí i s neustálými pochybami nad sebou samým, obavami z promarněného života a především se strachem ze smrti. V džungli se tak tento stihomam a psychické pocity úzkosti eskalují a projevují v podobě *Badjou*, pána temnoty, d'ábla. „Vydali se znovu na cestu. Chtěli Aniho trochu rozveselit, pokoušeli se s ním vtipkovat, zatímco se k nim NĚCO pomalu blížilo, a oni to, hlupáci, neviděli.“ (J. FORMÁNEK: 2003, 105) ... „Kdyby

TO chtělo, mohlo se dotknout jeho zátylku. Ale jen to Davida se zaujetím pozorovalo.“ (J. FORMÁNEK: 2003, 115) ... „*Smrt byla cítit všude kolem tak silně, že i věčně vtipkující Michal se bál pohnout, aby se jí nedotkl. Tak výrazně si všichni v tu chvíli uvědomovali přítomnost konce. Temnoty.*“ (J. FORMÁNEK: 2003, 122) Tento motiv knihu prolíná od návštěvy Siberutu (a pozdějšího návratu na něj) až do konce a bezpochyby symbolizuje Formánkuv vnitřní boj s depresemi.

Kniha je nejen osobní zpověď autora a jeho komplikované povahy, ale také symbolem hledání a volby mezi dobrem a zlem, Bohem a ďáblem a hodnotami jako jsou rodina, láska, přátelé, smysl života a vlastní sebeúcta. Příběh románu je poměrně komplikovaný a mnohoznačný a jeho interpretace značně závisí na čtenáři. Jazykově je text velmi přístupný (méně složitá souvětí, krátké věty a kapitoly – pro Formánka typické možná i díky jeho publikování v časopisech) a čtivý, nikoli však na úkor kvality. Vypravěčská otevřenost a obrovská důvěra ve čtenáře (ve smyslu ochoty autora svěřit se a nechat čtenáře nahlédnout do jeho nitra) je u Formánka až odzbrojující.

Za pozornost stojí také ilustrace knihy. V rozporu se současnou literární praxí zde totiž nenajdeme ani jednu fotografii - veškerý obrazový doprovod je tvořen osobitými kresbami Dalibora Nesnídala.

Ačkoli Josef Formánek napsal ve své podstatě cestopisný román pouze jeden, *Prsatý muž a zloděj příběhů*, lze jej chápat jako jednoho z nejzajímavějších autorů současného narativního či románového typu tohoto žánru. Jeho jedinečnou schopností je napsat takový cestopisný román, ve kterém si čtenář v postatě příliš neuvědomuje, že cestopis čte.

3.3 Veronika Valentová

Veronika Valentová – narozena v roce 1974 v Praze, vystudovala jazyky a literaturu na UK v Praze a na zahraničních univerzitách ve Francii (Paříži, Nice a Aix-en-Provence). Žila v Paříži a od roku 2004 je překladatelkou v Bruselu.

Knihy: *Zmatení jazyků aneb Bruselský cestopis* (2006)

Nicka dobývá Ameriku (2012)

3.3.1 Zmatení jazyků aneb Bruselský cestopis (2006)

Tento román není ani tak cestopisem jako spíše (jak sama autorka v knize píše) „*cestovatelopisem*“. Je jakousi obecnou humoristicky pojatou románovou příručkou pro cestovatele, který se rozhodne vydat do Bruselu za účelem stáže. Nepopisuje totiž navštívenou zemi z pohledu běžného turisty, ale ze zcela odlišné pozice, a to člověka, který zde dočasně žije a pracuje. Toto téma je díky studijním pobytům a dnes již běžné práce či praxe v zahraničí aktuální. Jedná se o poměrně originální a inovativní dílo jak z hlediska námětu, tak samotné jazykové realizace a osobitého humoru a stylu.

Knihy je kombinací vyprávění a popisu různých životních situací, s nimiž je takovýto nový obyvatel Bruselu konfrontován. Jeho očekávání jsou mnohdy od reality odlišná a je nucen svá předsevzetí a názory přizpůsobovat tomuto zcela novému světu. Místní obyvatele autorka přirovnává k domorodcům a nové prostředí k džungli. Návštěvník se těžko sžívá například s podnebím a chováním počasí, které je podle Valentové jednou z nejpodivnějších věcí v Bruselu... „*Jaká je ta nejdůležitější věc na světě, kterou je třeba si s sebou vzít na opuštěný ostrov? Při pohledu na bruselskou oblohu, z níž se neustále řine voda, by se mohlo zdát, že je to deštník.*“ (V. VALENTOVÁ: 2006, 12) Stážista také musí svádět boj o bydlení, vycházet s

majitelem bytu, spolubydlícími a sousedy, což se pochopitelně ne vždy zcela daří. Musí se také vyrovnávat s rozdílným společenským prostředím a nepsanými pravidly chování v něm. Podle Valentové může prakticky zapomenout na vše, co se o dané zemi a kultuře naučil ve škole a přečetl v knihách před odjezdem. Takové chování je poté vnímáno jako nepřírozené a mnohdy může mít za příčinu poněkud trapné situace. Ty jsou zde pochopitelně líčeny s notnou dávkou nadsázky a mírným zveličením. „*Hodlám ho přátelsky po francouzsku políbit na tváře, když už neumím italsky hlaholit. K mému překvapení Fancesco uskočí za svůj pracovní stůl, kterého se pevně chytne oběma rukama... Veroniko, proboha, co to děláš? Přišla jsem ti popřát dobré jitro, pravím mírně, aby si přestal myslet, že jsem násilnice usilující o jeho počestnost. Ve Francii se takhle zdraví každé ráno, hájím se. Toto je má první lekce chování v mezinárodním prostředí. Ještě netuším, že ze sebe budu muset setřást všechny pracně naučené zvyky z Francie jako omítku ze starého domu, který má dostat nový nátěr.*“ (V. VALENTOVÁ: 2006, 30)

Autorka popisuje fungování Bruselu jakožto sídla Evropské unie odlehčeným stylem, který však tíhne k satíře a podprahové kritice, například píše: „*Má instituce stojí uprostřed všech ostatních evropských institucí, mnohem známějších a starších, jako nedávno snesené vajíčko, o kterém se ještě neví, co se z něj vyklube.*“ Nebo poté: „*Rok má čtvero dob, evropské instituce dvojí stážisty ročně a střídání obou probíhá se stejnou neměnnou pravidelností. Tento koloběh nemůže ohrozit žádná vyšší síla. Vychýlí-li se zeměkoule ze své oběžné dráhy, může nastat nová doba ledová, ale s výměnou stážistů v institucích nepohne ani kosmická katastrofa. Evropský vesmír se řídí svými vlastními zákony.*“ (V. VALENTOVÁ: 2006, 16)

Velmi zajímavě autorka mimoděk zachycuje a komentuje některé současné otázky a mezinárodní problémy, například globální užívání angličtiny jakožto dorozumívacího jazyka vytrženého z kontextu kultury a

kořenů, což se na tomto jazyce nutně podepisuje a má za následek angličtinu „*bez chuti a zápachu z učebnic pro střední školy*“. (V. VALENTOVÁ: 2006, 15)

Zhruba od první třetiny knihy se pomalu ale jistě cestopisné prvky vytrácejí a střídají je prvky spíše čistě románové. Autorka rozehrává hru, ve které jsou hlavními postavami její kolegyně a kolegové, jejichž pozornost se dámy snaží získat, avšak v prostředí tohoto humoristicky laděného románu vše probíhá pochopitelně beze zduřu a komicky. Stejným způsobem je líčeno i počínání stážistky v její nové práci, kde má pocit, že nic nedělá, a pokud dostane nějaký úkol, nedokáže jej splnit správně a včas. Paradoxně se však do Bruselu po několika letech vrací a získává ve stejné instituci pracovní uplatnění.

Tato kniha není cestopisem v pravém smyslu, Veronika Valentová totiž také není v porovnání s jinými autory cestopisných knih prakticky vůbec cestovatelkou. Možná ale právě proto dokázala napsat tento román s cestopisnými prvky natolik odlišně, výrazně a minimalisticky. Zaslouží tak pozornost a zařazení mezi ty, kteří opět posunuli hranice tohoto žánru o kousek dál.

3.4 Miloslav Stingl

Dr. Miloslav Stingl – narozen v roce 1930 v Bílině u Teplic. Vystudoval mezinárodní právo na UK v Praze a poté etnografii a folkloristiku na FF UK, kde v roce 1967 také získal doktorát. Pracoval pro Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV jako výzkumný pracovník zaměřující se na studium mimoevropských kultur. Navštívil na 150 zemí, čtrnáctkrát podnikl cestu kolem světa, umí hovořit sedmnácti jazyky a na cestách strávil dvacet let svého života. V celkovém nákladu přes 17 milionů kusů vydal 44 knih, které byly přeloženy do 31 jazyků.⁶⁰

Knihy: *Angatar ztracený eskymák* (1965), *Ostrový lidojedů* (1970), *Tajemství indiánských pyramid* (1974), *Poslední ráj* (1974), *Neznámou Mikroindonézií* (1976), *Černí bohové Ameriky* (1992), *Ostrov mrtvých měst* (2002), *Vládcové ráje* (2005), *Havaj je nejlepší* (2006) a další.

Miloslav Stingl je v současnosti nejspíše největším českým spisovatelem cestopisné literatury faktu. Spolu s Miroslavem Zikmundem a Jiřím Hanzelkou je uveden v síni slávy českého cestovatelství v lednickém zámku a je mnohdy nazýván dosud žijící legendou ve svém oboru. Život zasvětil studiu Indiánů, konkrétně Mayů, Eskymáků a Polynésanů, což se pochopitelně v podobě hlavních témat odráží i v jeho literární tvorbě. Kromě psaní se na svých cestách věnuje i filmové dokumentaci, díky čemuž vznikl například i seriál „*Kolem světa s Miloslavem Stinglem*“ (původně produkce německou televizí, u nás vysílán po převzetí ČT1). Podílel se i na televizních

---

⁶⁰ Zdroj: Obaly autorových knihy a www.slovníkceskeliteratury.cz - BROŽOVÁ, Věra. heslo Miloslav Stingl. [Slovníkceskeliteratury.cz](http://www.slovníkceskeliteratury.cz) [Online.] [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=646&hl=stingl+>

cestopisných pořadech jako byl například *Klub cestovatelů* a i dalších reportáží pro rozhlas a magazíny.

Stinglovy knihy se vyznačují nesmírně hlubokou znalostí tématu, historie a dějinných souvislostí, podané velmi kultivovaným, avšak neakademickým a přívětivým způsobem. Jejich rozsah bývá až kolem čtyř set stran a fotografie autor vkládá jen spíše jako oživení a dokreslení, nikoli jako doklad či demonstraci (jako tomu je například u Šimánka).

V pořadu *Třináctá komnata Miloslava Stingla* ⁶¹ spisovatel hovoří o svém dětství, které mělo velký vliv na jeho život i profesi. Provázela jej totiž šikana, ponižování a ubližování ze strany Stinglových vrstevníků. „*Například mi často sebrali svačinu, kterou mi ráno zabalila maminka. A na to shodou okolností často při expedicích vzpomínám, protože často nemám tři dny co jíst, tak si samozřejmě tuto situaci připomenu a šedesát let jim v duchu vyčítám, že oni mi to snědli...“* ....., „*Já si myslím, že ta moje třináctá komnata nikdy nezmizí a někde tady sedí* (pozn. ukazuje si na temeno hlavy) *a vždycky když mám nějakou asociaci, něco se mi vybaví, tak to vystoupí jako kdyby ti špatní duchové byli někde uloženi. A obávám se, že do konce života mě ty problémy a komplexy mladýho dětskýho věku navzdory vši té slávě a úspěchům mě to asi nikdy neopustí.*“ ⁶² Přiznává, že motivací stát se cestovatelem pro něj bylo právě to, že chtěl dokázat něco víc než ostatní, za co si jej budou všichni vážit. „*V Bílině byla škola a ve třídě jsem byl nejmenší, nejslabší, a když kluci hráli fotbal, tak mě nevzali ani do branky a pak se vytahovali, že budou hrát na mistrovství světa ve fotbale. A já jsem si*

---

61 Přepis rozhovoru s M.Stinglem v televizním pořadu ČT1 *13. komnata Miloslava Stingla*, online [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/210562210800022-13-komnata-miloslava-stingla/>

62 tamtéž

řekl, že když oni mistrovství ve fotbale, tak já, protože mě od dětství zajímal zeměpis a cestování a učil jsem se v sedmi letech už první jazyky, tak já ten svět objedu. A ne jednou.“⁶³ Je až neuvěřitelné, že to Stingl skutečně dokázal, ba dokonce svému předsevzetí propadl natolik, že se jeho vášeň stala určitým extrémem a nakonec životní náplní.

Miloslav Stingl je velmi pokorný člověk, díky čemuž si získal při návštěvách domorodých kmenů jejich přízeň. Kikapové (Oklahoma, USA) si jej dokonce v roce 1971 zvolili za čestného náčelníka (pojmenovali jej Okima - „ten, který vede“) a jemu určenou čelenku mu dovezli až do Prahy.

Stingl tak často odpovídá na otázku, jak je možné, že se dokázal s lidmi natolik odlišné kultury a jazyka sblížit, nebo jak obecně přichází do společnosti kmene a získává si jejich důvěru. Například jako host v pořadu *Na plovárně* odpovídá: „*Stále jim dávám najevo, že oni jsou ti, kdo jsou tam doma, a já nejsem z té vyšší vzdělané civilizace, ale že jsem ten skromnej návštěvník, kterej z obdivu k nim a k jejich kultuře by rád u nich nějaký čas pobyl.*“⁶⁴

---

63 Přepis rozhovoru s M.Stinglem v televizním pořadu ČT1 *13. komnata Miloslava Stingla*, online [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/210562210800022-13-komnata-miloslava-stingla/>

64 Přepis rozhovoru s M.Stinglem v televizním pořadu ČT1 *Na Plovárně*. online [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/20352216028-na-plovarne-s-miloslavem-stinglem>

3.4.1 Havaj je nejlepší – Hawaii no ka oi (2006)

Když se řekne Havaj, většina lidí si představí bělostné pláže, průzračné moře, tanečnice, hotel a pláž. Název tohoto souostroví se tak dostal dokonce i do povědomí jako frazém „mít havaj“ ve smyslu volna, klidu a pohody. Miloslav Stingl nám však Havaj ukazuje poněkud jinak - z pohledu cestovatele a etnologa. Jeho krásu a idyličnost však nepopírá. *„Havaj – přesněji řečeno Havajské ostrovy – sedí, když pohlédnu na mapu, skutečně jako koruna na samém vrcholu Polynésie. Zatímco všechna ostatní polynéská souostroví leží hluboko na jih od rovníku, Havaj pluje, nádherně izolovaná, vysoko na severu, daleko nad rovníkem, až u obratníka Raka. Ano – Havaj je dominantou, severní korunou tohoto jihomořského ráje.“* (M. STINGL, 2006: 7) Ze Stinglova mírně poetického jazyka je cítit doslova něha a obdiv k popisovanému kraji.

Zavádí nás do jeho historie, zaměřuje se především na božstvo, legendy, starobylou kulturu a původní obyvatelstvo. *„Legenda o Havaji, krásné a vonící, je jednou z nejslavnějších, nejopakovanějších legend Jižních moří. K velké legendě pak přistupují nespočetné menší a malé havajské legendy – například vyprávění o Havajkách, prý nejkrásnějších ženách světa, vyprávění o havajském Waikiki, prý nejkrásnější pláži světa, vyprávění o havajské hula-hule, tanci, jakému prý není rovno, i legendy o sladké havajské hudbě, o písni „Aloha oe“, která vyjadřuje ducha tohoto kousku Země, neboť Havaj má ono slovo „aloha“ - láska – ve své státní hymně, ve svém znaku, ve své filosofii i ve své víře.“* (M. STINGL, 2006: 8) Autorovým specifickým stylem není ani tak vyprávění či popis cesty, ale spíše ladné rozehrávání vlídného výkladu propojeného s cestovatelskými poznámkami a dojmy. Barvitě a mírně popularizačně popisuje minulost, kterou propojuje se současností a svými zážitky na Havaji. *„Stojím na kapaauském náměstíčku před budovou zdejšího soudu, hledím do tváře velikého Kamehamehy a vedu s králem takovýto*

rozhovor: „Dobrý den, Vaše Veličenstvo. Moje cesta do Kohaly, Vaše Veličenstvo, byla skoro stejně dlouhá jako ta Vaše. Vy – tento Váš bronzový portrét – jste sem putoval z jižní Evropy, z Itálie. Já jsem přišel z Evropy střední. Vy jste, Veličenstvo, v Kohale doma. A já... mně se tady líbí. A mě tu v Kohlae všechno velice zajímá. Také vy, a zejména Vy, Vaše Veličenstvo, mě – omluvte prosím smělost člověka prostého rodu – zajímáte. A tak Vás chci, Veličenstvo, poprosit o pár slov, o stručný životopis, který bych rád do své havajské knížky také uložil.“ Král neodmítl. A z toho, co mi pověděl, z toho, co mi pověděly o sjednotiteli těchto ostrovů havajské archivy, vzpomínky králových současníků, poznámky historiků havajského státu, z toho, co jsem našel v člancích a dobových memoárech, bych se chtěl teď pokusit složit obraz života a panování tohoto podivuhodného muže, jemuž Evropané s obdivem říkali "Napoleon Jižních moří." “ (M. STINGL, 2006: 137) Stejně jako Formánek dokáže napsat cestopisný román tak, že si čtenář vlastně ani neuvědomuje že cestopis čte, tak Stingl dokáže velmi přirozeně propojovat různé disciplíny jako je dějepis a zeměpis tak zajímavě, že čtenář je doslova baven a uchvácen.

Zvláštností a zároveň jednou z charakteristik Stinglových knih je, jak již bylo řečeno, autorův přední zájem o kulturu, ale především o obyvatele dané země. „Chci znát úděl jejich obyvatel, zejména jejich původních, polynéských obyvatel. Člověka jako ta a já. Ne lepšího, ne horšího. Ne hezčího, ne ošklivějšího. Prostě člověka. A jedině člověk, jeho sudba, je měřítkem skutečné krásy, skutečných hodnot.“ (M. STINGL, 2006: 10) Pátrá po legendách a mýtech o původních obyvatelích Havaje, které se předávaly ústní tradicí z generace na generaci, osvětluje jejich možné důvody vzniku a zkoumá jejich otisk v povědomí současných Havajanů. „V Kumulipu – velkolepém havajském zpěvu o stvoření – vyličil anonymní básník dlouhý řetězec od zrození prvního polypa po zrození lidí – takových, kteří by byli hodni osídlit zemi a ovládnout potom i Havajské souostroví. Jaký člověk by si

však zasloužil, podle představ Havajců, obýdlit těch osm sličných ostrovů? Jistě opět lidský rod z nejvznešenějších. A skutečně sami Havajci i někteří badatelé o jejich kultuře a mnozí dějepisci Polynésie a Polynésanů nazývají jihomořský lid – onu skupinu, které bylo souzeno, aby s konečnou platností ovládala tyto ostrovy a pokřtila je – nepřesným jménem Alii, což v havajštině znamená tolik co „králové“ či vznešení“. “ ... „Havajci – tedy oni vlastní Havajci – říkali svým uvažovaným předchůdcům Menehune. A – kupodivu – zcela podobně jsem slyšel na Tahiti nazývat tamější předky nynějších Tahitánů. I zde jim říkají podobně – a se značnou dávkou despektu – Manahune.“ ... „Slyšel jsem to i ono. Jedni říkali: Menehune na Havaji nikdy nežili. Je to jen pustá fantazie, výmysl pohádkářů. Druzí mi tvrdili: Ale ovšem – Menehune to už je stará historie. Byli přemoženi už prvou vlnou přistěhovalců Alii. Bud’ se jim přizpůsobili, nebo z ostrovů odešli. A třetí, ti kupodivu říkají? Menehune snad žijí na souostroví i dnes. Žijí? Divil jsem se. A jak tedy vyhlízejí? Odpověď byla vždycky stejná: Jsou to trpaslíci. Tak jako v Evropě elfové či trollové.“ (M. STINGL, 2006: 64-66)

Stingl používá velké množství vsuvek a vložených komentářů, které odděluje především pomlčkami. V knize jich nalezneme mnohdy i několik v jediné větě (což je patrné i z předchozích ukázek). *„Havajská vášeň jménem lei měla a má nejrůznější podoby. Avšak dnes považují Havajci – a spolu s nimi tisíce a statisíce okouzlených návštěvníků a obdivovatelů souostroví – za nejpěknější lei věnce z květin, z jejich květů, případně i z jejich dekorativních listů. Také mně se zdá květinový lei přitažlivější než třeba lei ilio – věnec ze psích zubů. A proto jsem svůj lei, který jsem dostal v jedné z orchidejových zahrad Hil, pyšně nosil – pokud byl svěží – dokonce ještě poté, co jsem město opustil.“* (M. STINGL, 2006: 51) Je ale zajímavé, že toto jakési odbíhání a doplňování nepůsobí na vyprávění rušivě. Autorův styl totiž vykazuje prvky mluvenosti, ačkoli zůstává velmi kultivovaným a pečlivě prokomponovaným. Pro Stingla je tento způsob vyjadřování totiž vlastní i v mluveném projevu.

Posloucháme-li jej například jak hovoří v televizním pořadu, je tato tendence patrná i zde. „*Tak, já bych řekl v první řadě – během toho dlouhého života, který mám za sebou – se mně dostalo některých vyznamenání, třeba literárních cen. Ale ničeho jiného jsem si v životě nevážil jako toho, že mě jeden indiánský kmen zvolil svým náčelníkem. Že mě, člověka bílého, člověka žijícího na druhém konci světa, kterej k nim vlastně přišel původně jako nezvaný host - protože jsem s nimi musel nejdříve navázat nějaký kontakt - tak že jsem se k nim dokázal chovat tak – řekněme dobře, abych mluvil skromně – a být jim natolik užitečný, že když zemřel ten jeden indiánský náčelník, tak mě zvolili jako svého náčelníka.*“⁶⁵

Na samém konci kniha čtenářům nabízí jako zajímavou tečku za vyprávěním krátký vhled do havajského jazyka a jeho specifik napsaný Viktorem Krupou (Slovenský jazykovědec specializující se na oceánskou kulturu).

Stinglovy knihy jsou vrcholem současného faktografického typu cestopisu. Nejedná se ovšem o typ chronologického líčení cesty, ale o komplexní kulturně-historicko-geografické výklad o dané zemi. Vědecká povaha tohoto typu vytvořila samostatnou a jedinečnou kategorii deskriptivního cestopisu a od autora vyžaduje široký rozhled a bezpochyby odpovídající vzdělání. Vyzrálост a osobitost autorova rukopisu je jedinečná a dech beroucí. Charisma, životní zkušenosti, nadhled a moudrost, tak by se dala charakterizovat několika slovy díla Miloslava Stingla.

---

65 Přepis rozhovoru s M.Stinglem v televizním pořadu ČT1 Na Plovárně. online [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/20352216028-na-plovarne-s-miloslavem-stinglem>

3.5 Eda Kriseová

Eda Kriseová – narozena v roce 1940 v Praze. Vystudovala Institut osvěty a novinářství při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Působila jako reportérka časopisů jako jsou *Mladá fronta*, *Mladý svět*, *Tvar*, *Listy* či *Literární noviny*. Od roku 1968 nesměla z politických důvodů veřejně publikovat, stává se součástí pražského disentu a svá díla vydává pouze v exilu. Její jméno je úzce spojeno s Václavem Havlem - během listopadu 1989 byla ústřední postavou Koordinačního centra Občanského fóra. Po revoluci byla Havlovou poradkyní a dva roky vedla sekci Milostí a stížností. Je také autorkou Havlova životopisu (1991). Kriseová má za sebou úspěšnou kariéru – přednášela na mezinárodních univerzitách (Washington, New York, Kalifornie, Toronto, Texas, Boston...), byla členkou správní rady CEEBP (Central and Eastern European Book Project, Oxford, od 1994 Amsterdam) a je celosvětově známou a uznávanou spisovatelkou a publicistkou.⁶⁶

Knihy: **Sluneční hodiny** (1978), **Perchta z Rožmberka aneb Bílá paní** (1978), **Klíční kůstka netopýra** (1979), **Křížová cesta kočárového kočího** (1979), **Prázdniny s Bosonožkou** (pro děti, 1984), **Ryby raky** (1985), **Sedm lásek** (1985, rozšíř. s tit. **Arboretum**, 1987), **Co se stalo...** (1988), **Kočíci životy** (1997), **Misericordia** (1999), **Čísi svět** (2004), **Tři novely. Jméno, Milost, Ráchel** (2008), **Necestou slečny H. a dnešní Afrikou** (2010) a další.

---

66 Zdroj: Obaly knih E. Kriseové a www.slovníkceskeliteratury.cz BROŽOVÁ, Věra; SVADBOVÁ, Blanka. Heslo Eda Kriseová. [Slovníkceskeliteratury.cz](http://www.slovníkceskeliteratury.cz) [Online.] [cit. 2013-04-27]. Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=725&hl=kriseov%C3%A>

1+

Eda Kriseová je nejen zajímavá a inspirativní osobnost, která se významně zapsala do dějin naší země, ale také je vynikající spisovatelkou, jež stojí za povšimnutí - v případě této práce především pro přínos žánru cestopis.

V období 1965–69 se účastnila jako dobrovolník projektů mezinárodních organizací pro pomoc rozvojovým zemím a procestovala například Turecko, Japonsko, Sicílii, Izrael a další. Její tvorbu také výrazně ovlivnily dlouhodobé pobyty v Africe a Indii (kniha *Čísi svět*), kam se vypravila především také kvůli své mnohaleté praxi jógy. Ta jí byla oporou i v těžkých situacích, což bychom od „cvičení“ nejspíše nečekali. „*Asi čtyřicet let dělám jógu a jeden z prvních výsledků byl, že jsem se skoro přestala bát. Což mně pomáhalo v disidentských dobách. Když jsem chodila k výsledkům, předcházela jim dechová cvičení. Zbavila jsem se tak aspoň částečně strachu, a tím jsem vyhrála, protože oni byli zvyklí se strachem pracovat.*“⁶⁷

Autorka se kromě cestopisných témat také často zabývá otázkami člověka a společnosti, genderu a psychiky (povídky *Křížová cesta kočárového kočího*, *Sluneční hodiny*, *Co se stalo...* z prostředí psychiatrické léčebny, kde pomáhala jako dobrovolník).

Je až překvapivé, jak málo je Eda Kriseová pro naši současnou společnost známou osobností. Na internetu například najdeme pouhých pár rozhovorů a zmínek o ní za posledních několik let, a to i přes to, že je autorkou téměř dvaceti knih, byla členkou poroty literárních cen *Magnesia litera* apod. Možná právě i to, že autorka nevyužívá prakticky žádných modernějších technologií pro svou prezentaci, ji do jisté míry připravuje o pozornost, kterou by si zasloužila. Na rozdíl od většiny současných aktivních spisovatelů nemá vlastní webovou stránku.

---

67 LUKEŠ, Alexander. Eda Kriseová: Když v buši dojde benzín. *www.literarky.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/politika/rozhovory/11695-kdy-vnbui-dojde-benzin>

3.5.1 Necestou slečny H. a dnešní Afrikou (2010)

Tento román Edy Kriseové zobrazuje paralelu tří cest, které se uskutečnily na přibližně shodných místech Afriky, avšak v odlišném čase. Autorka prolíná líčení svého putování s osudy slečny Hlaváčkové a Emila Holuba, kteří stejnými místy nezávisle na sobě putovali bezmála 150 let před ní. O tom, jak se k příběhu slečny Hlaváčkové dostala v knize píše: „*Před pár lety jsem v National Geographic četla článek někdejšího velvyslance v Zimbabwe Jaroslava Olši o ženě, která se z Kapského města vydala pěšky do Vídně. Byla tam její fotografie s dvojicí černých nosičů* (tento snímek je také na obálce knihy). *Časopis mi tehdy přinesla právě kamarádka Hana, která ještě dlouho netušila, že se jednoho dne vydá pracovat do Zambie a mne k sobě pozve.*“ (E. KRISEOVÁ: 2010, 11) Kriseová se rozhodla zjistit, co se se slečnou Hlaváčkovou stalo, jaký byl motiv její cesty a proč pro ni putování skončilo v jižní Malawi tragicky. „*Hledím znovu na fotografii slečny Hlaváčkové, zřejmě první ženy, která chtěla projít Afrikou. Snažím se vyčíst z její tváře touhu být někde první. Každý den znovu položit svůj život před Nejvyššího s otázkou, jestli mi daruje ještě den, ještě hodinu. Co ji hnalo Afrikou? Musela jít kraji suchými a drsnými, prorážet přívaly deště, který, když se přibližuje, vypadá jako nepropustná stěna. Po období dešťů musela přebrodit močály, projít v dlouhé sukni rákosím se stvoly ostrými jako žiletky.*“ (E. KRISEOVÁ: 2010, 13)

Román je z velké části smyšlenou rekonstrukcí příběhu založeného na skutečném životě této ženy, která je autorce v mnohém blízká. Postava tak přejímá částečně i charakter a některé vlastnosti samotné Kriseové. Je zajímavé sledovat tyto paralely, které autorka nenápadně (a dost možná i záměrně) čtenáři předkládá. Například zpočátku knihy píše o svém dětství: „*Víc než příběhy Miloslava Vlnovského jsem milovala román Druhé housle od Edvarda Valenty. Četla jsem jej pořád dokola a idolem muže-hrdiny se mi*

stal MUDr. Emil Holub. Žárlila jsem na jeho ženu Rosl Růženu, jak ji pojmenoval Valenta, dceru správce vídeňského Prátru, která se s Holubem seznámila v osmnácti letech na jedné z jeho přednášek. Vybíral tehdy zrovna společníky na svou třetí výpravu do černé Afriky. Hledal muže: tvrdé, silné, čestné, muže dobrodruhy v dobrém slova smyslu. A hle, Rosl ho po krátké známosti požádala, aby ji vzal s sebou. „Vezmu“, řekl, „ale jen jako svou ženu.“ (E. KRISEOVÁ: 2010, 12) Poté zhruba ve čtvrtině knihy - nepřiznaně, ale bezpochyby na základě této své vzpomínky - přisuzuje lásku a obdiv k Holubovi slečně Hlaváčkové. „Napadá mě: co když to všechno podnikla z lásky k Holubovi? Představuji si, že žila ve Vídni (a předtím možná v Praze nebo někde na moravské vsi) v jednom z těch pavlačových domů, jaké se stavěly v 19.století v dělnických čtvrtích, jako byly Karlín, Vršovice, Ottakring nebo Hütteldorf. Bydlela s matkou. Z pavlače se vcházelo rovnou do kuchyně se sporákem a bílou kredencí. Pumpu měli obyvatelé domu na dvoře a jeden společný záchod na každém patře. Tatínek jí zemřel v bitvě u Hradce Králové, kde padl v bílé uniformě rakouského dělostřelce. Z penze po něm se nedalo žít. Maminka pletla ponožky a rukavice z rozpáraných kudrnatých vln, které se neustále trhaly, a také chodila k lidem šít jako domácí švadlena. Opravovala rodinám šaty, někdy šila i nové, ale měla raději správký, na nichž se nedalo nic zkazit. Děti z pavlačového domu ji chodily navštěvovat, a když pletla, vyprávěla jim pohádky. Bývala jich někdy plná kuchyně. Milovala je, a nejspíš proto se její dcera stala guvernantkou. Za kuchyní byl pokoj, kde obě spaly v manželských postelích s vysokými čely. V horním dílu kredence měla maminka v plechové krabici vždycky nějaké sušenky slepené domácí marmeládou. Tak to šlo až do roku 1888, kdy se do Vídne vrátil těžce nemocný Emil Holub. Jeho žena Rosl všechny útrapy přežila zdravá, snad proto, že byla tak mladá. V Prátru pak byla veliká výstava sbírek, které s sebou přivezli. Lidé tam stáli frontu, psalo se o ní ve všech důležitých novinách. Jednu sobotu, kdy měla volno, si ji vystála i slečna Hlavacek. Když

uviděla černošské chýše, figuríny temné pleti, ustrojené do domorodých oblečků, domácí zařízení a vycpaná zvířata, ptáky, konzervovaný hmyz, herbáře a všelike rostlinstvo, nemohla uvěřit, že to vše přivezl jeden muž. Chodí po témže městě jako ona, může ho potkat třeba i na ulici, dýchá stejný vzduch, pije stejnou vodu – a mluví česky.“ (E.KRISEOVÁ: 2010, 36)

Spojitost slečny Hlaváčkové s Emilem Holubem je sice pouhou autorčinou domněnkou, kterou konstruuje na základě několika málo skutečností a především své literární fantazie, avšak propracovává okolnosti a možnosti tak pestrým a uceleným způsobem, že čtenář autorce důvěřuje. Kriseová tak postupně poodkrývá osobnost této ženy také na základě dojmů, které na ni při cestě po stopách slečny Hlaváčkové působí. *„Průvodce nám také ukázal strom, na němž je všechno prudce jedovaté: kůra, listy, plody, kořeny. Angličané mu říkali arrow poison tree. Domorodci totiž jeho kůru vaří po několik hodin, a když se voda odpaří, zbylým želé natrou hroty šípů. I jen malé škrábnutí je smrtelné. Kikujové takové šipy používali jen proti nepřátelům. Maso zvířat zabitých tímto jedem by bylo nepoživatelné. Jedovatý je i kouř z hořícího dřeva toho stromu. Vdechne-li ho člověk, zblázní se. Také můj průvodce Joseph, s nímž jsem stoupala na horu Mr.Kenya, mi ukázal pár keřů a u jednoho z nich mě důrazně varoval: stačí pár listů a zešílíš! Jak se ale mohl a v buši vyznat slečna Hlaváčková? Nevím, a bojím se na cokoli sáhnout, zamnout to v prstech, i když to omamně voní.“ (E. KRISEOVÁ: 2010, 75)*

Není nejspíše podstatné, zda je vyprávění skutečné či smyšlené - ostatně sama autorka říká, že je napsána „kombinací žánrů fiction a non fiction“⁶⁸ a vzhledem k inspiraci příběhu různými příhodami z dětství Kriseové zůstává

---

68 LUKEŠ, Alexander. *Eda Kriseová: Když v buši dojde benzín*. www.literarky.cz [online]. 2012 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/politika/rozhovory/11695-kdy-vnbui-dojde-benzin>

otázkou, zda není příběh a celé putování po stopách neznámé ženy spíše více výpovědí o samotné autorce a jejím nitru.

Kniha se pohybuje na rozhraní mezi naučností cestopisu a estetickým zážitkem románu či úvahy. Velmi věrohodně a sugestivně popisuje odlišné (a naopak mnohdy stále stejné) světy Afriky dnes a v minulém století. „*Slečna Hlaváčková, dej jí Pán Bůh věčnou slávu, se nebála, kupodivu, lidí ani zvířat, měla strach z černých a hladových duchů. Lidé neznali Afriky se tomu budou smát, ale duchové jsou dodnes živou součástí africké skutečnosti. Mohla se bát čarodějnů, kteří dodnes vystupují jako african doctors...*“ (E. KRISOVÁ: 2010, 71) Zajímavé a ladné propojování minulosti se současností je bezpochyby silnou stránkou literárního umu Krisové, která je pro ni specifická. „*Cape Point, mys Dobré naděje, konec Afriky – vytoužené i smrtelně nebezpečné místo. Francis Drake, jehož plachetnice dnes bezpečně kotví na Temži, přístupná turistům, nazval Cape Point nejvzdálenějším místem na světě. Když sem připlul Holub a pár let po něm i slečna Hlaváčková, nikdo ještě nevěděl, jak daleko je to odsud na sever Afriky. Cedula na rozcestníku mi říká, že 9635 km je to do Amsterdamu. Z Vídně do Amsterdamu je to asi tisíc kilometrů, slečna tedy chtěla ujít 8600 kilometrů, ale asi vůbec netušila, jak daleko je její cíl.*“ (E. KRISOVÁ: 2010, 51)

Kniha však není založena pouze na cestě do Malawi, ale jak je již z části názvu „*a dnešní Afrikou*“ patrné, obsahuje zhruba od poloviny románu i více cestopisně laděné kapitoly z dalších koutů tohoto kontinentu, a to především z Keni. To na čtenáře působí zprvu poněkud rušivým dojmem, protože je náhle vytržen z linie příběhu slečny Hlaváčkové a musí se orientovat na nové téma. Později však můžeme pochopit pravděpodobný autorčin záměr – podat širší zprávu o problémech Afriky, o její situaci, o rozdílech a stále přítomné nevraživosti většiny černých vůči bílým jako následku mnohaleté násilné kolonizace, o specifické mentalitě a odlišné filosofii zdejších lidí, o nuzných podmínkách života, ale i pokoře, se kterou je přijímají a která Evropanům

tolik chybí. Kvůli stereotypům, předsudkům i nedůvěře v cizince často bojkotují pomoc dobrovolníků, v důsledku čehož se Afrika například z problémů s AIDS jen těžko kdy dostane. Píše o svém prvotním okouzlení a postupnému propadání bezmoci, již pociťovala, když se střetávala s touto realitou. *„Desetiletá Abigail s námi chodila celé odpoledne po školách a domech, když jsme s Martou roznášely učebnice. Abigail byla milá. Nic nechtěla, jen se nadzemsky sladce usmívala. Blízko nedávala najevo dotyky, ale oddanou přítomností. Marta vyprávěla, že žije u tety, která se rozhodla, že ji vrátí příbuzným do vesnice, odkud rodina pocházela. Jestli to teta udělá, Abigail přestane chodit do školy, za dva roky se z ní stane prostitutka a do čtyř let se nakazí a umře. Dívala jsem se Abigail do očí, než jsem je sklopila. Bosým palcem od nohy čárala v bahně, v noci pršelo. Ta bezmoc! Copak nemohu změnit její osud? Kdybych šla přemlouvát tetu, vyhnala by mne. Také by řekla, že tady už bílí nevládnou. A zase jsem, jako už tolikrát, musela stáhnout své emoce na minimum jako plamen plynového vařiče.“* (E. KRISEOVÁ: 2010, 91)

Necestou slečny H. A dnešní Afrikou má přes cestovatelské téma, které by se mohlo zprvu zdát jako primární, značný umělecký a filozofický přesah. Zanechává v čtenáři otisk silné osobnosti autorky, její jedinečné ženskosti, moudrosti a citlivosti, se kterou vypráví a nahlíží na svět. Kriseová v rozhovoru pro Literární noviny říká: *„Víte, už samotný fakt, že se ta žena vypravila sama do Afriky, je silný příběh. A na jejím rozhodnutí něco takového podstoupit mně došlo to podstatné: když si člověk něco umíní, tak je schopen všeho. Obdivovala jsem Hanzelku a Zikmunda, cestovatele Holuba, a teď jsem pro sebe objevila jakousi Hlaváčkovou. S jejím osudem si uvědomuji, co všechno je v lidských silách, když člověk chce. Lidé nemusí projít Afrikou, jenže oni ani mnohdy netuší, co jiného by mohli dokázat.“*⁶⁹

69 LUKEŠ, Alexander. *Eda Kriseová: Když v buši dojde benzín*. www.literarky.cz [online]. 2012 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/politika/rozhovory/11695-kdy-vnbui-dojde-benzin>

3.6 Další zajímavé knihy současné cestopisné produkce

Pavína Brzáková – Modřínová duše (2004)

Cestopisný román autorky, která je doktorkou etnologie sibiřských kočovných pastevců. Ve své knize popisuje v rozmezí deseti let (jednotlivé kapitoly z různých roků) dobrodružství na svých cestách po východních zemích.

Milena Holcová – I města mají vši (2010)

Netradiční kniha navazuje na autorčin titul *I města mají duši* (2003). Pohybuje se na rozhraní mezi cestopisem a úvahou či dialogem autorky se známými i méně proslulými městy, která jsou vnímána jako osobnost, živý organismus s vlastním nitrem i povahou.

Lenka Požárová – Jak jsem proje(d)la svět

aneb zcestopisy s recepty (2012)

Tematika zahraniční gastronomie a kulinářství se v současnosti těší velké oblibě. Kniha Lenky Požárové ji vhodně propojuje s cestopisem na základě osobních zkušeností s recepty, surovinami a postupy při vaření v zemích, které procestovala.

Jan Dungel - S jaguárem v posteli (2012)

Kniha, která vyhrála v kategorii Nejkrásnější kniha 16. ročníku soutěže festivalu GO KAMERA 2013 první místo. Charakter knihy poměrně dobře vystihuje již jen její podtitul - *v srdci pralesa se štětcem a mačetou*, autorem je totiž malíř a biolog, který zde popisuje své zážitky z džungle Jižní Ameriky.

4 Závěr

Tato práce předkládá komplexní vhled do problematiky současného cestopisu. Demonstruje, že ač se o tomto tématu v literatuře příliš nehovoří a mohlo by se na první pohled zdát jako nedůležité, je stále aktuální, vznikají nová cestopisná díla a ze strany čtenářů je o ně zájem. Žánr je tak vystaven určitému tlaku, který jej pomáhá formovat a poskytuje mu nový prostor pro diferenciaci. Ta se projevuje v ojedinělém charakteru děl nejen knižní podoby, ale také virtuálních textů blogů a webů. Tento moderní prostor se v rámci žánru cestopis ukazuje jako jedna z nových cest, skrze kterou je možné jej realizovat. Rozvoji napomáhá i stále lepší a dostupnější technika, která posouvá možnosti cestování i cestopisu.

Na základě analýzy soudobé podoby žánru cestopis lze usoudit, že dochází k ústupu lyrického a básnického typu, který zaznamenal svůj vrchol v 19. století díky národnímu obrození. Poté v polovině 20. století sloužil zejména komunisticky zaměřené literatuře a v současné době je spíše okrajovým jevem, možná právě pro jeho nedávný politický patos.

Na ústupu je také deníková forma cestopisu. Své uplatnění nalézá především v blozích, které mají často právě dokumentační funkci a charakter. V knižní podobě se prakticky nevyskytují.

V posledních dvou desetiletích v cestopisných dílech převažuje subjektivní líčení či osobní tón a posiluje se pozice autora - vypravěče. Dochází k tomu ve stále oblíbeném a čtenářsky přitažlivém dobrodružném cestopisu, avšak autorů tohoto typu v české literatuře nalezneme méně. Jeho hlavním současným představitelem je Leoš Šimánek.

Deskriptivní typ cestopisu, jejž reprezentuje Miloslav Stingl, kombinuje faktografickou přesnost s uměleckým popisem, který obohacuje o subjektivní dojmy a vhled autora. Autoři vědeckého či mírně popularizačního cestopisu, patří spíše ke starší generaci a k typu cestopisu, který má svou podobu a

místo v literatuře již zakotvené. Nelze jej tak považovat za zcela inovativní projev. K současné produkci však bezpochyby patří.

Literárně nejzajímavějším typem je narativní cestopis v románové podobě. Poskytuje totiž cestopisu díky autorově imaginaci a literární fikci nejvolnější prostor, stejně tak možnost vytvářet více vrstev, kdy již kniha není pouze popisem cesty, ale především příběhem, otiskem autorovy osobnosti a estetickým zážitkem. Příkladem tohoto typu je Josef Formánek. Na pomezí deskriptivní a narativní povahy cestopisu je Eda Kriseová. K románovému typu by bylo možné přiřadit i Veroniku Valentovou, avšak v porovnání s díly dalších autorů je zřejmé, že se v jejím případě jedná spíše o podtyp či tematicky zcela ojedinělý a těžko zařaditelný titul.

Současná literární produkce žánru cestopis je velmi široká a poznatky této práce zachycují její aktuální stav a vývojové tendence, které směřují k míšení a kombinaci žánrů, včleňování cestopisu do beletrie a obohacování jej o nové prvky díky diferenciaci námětů a zájmu cestovatelů. Naučnost cestopisu je v soudobých dílech často upozaděna, respektive je díky beletrizaci vhodně do textu zakomponována. A právě inovativní, osobité a originální zpracování tématu cesty se ukazuje jako zásadní hnací síla vývoje tohoto žánru.

5 Seznam použitých zdrojů

FAKTOROVÁ, Veronika. *Mezi poznáním a imaginací*. Praha: ARSCI, 2012. 366 stran.

KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. Praha: Albatros, 2008. 541 stran.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem*. Jinočany: H & H, 2002. 355 stran.

MARTÍNEK J. ; MARTÍNEK M. *Naši cestovatelé a geografové*. Praha: Libri, 1998. 509 stran.

MOCNÁ, Dagmar; PETERKA, Josef, a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha : Paseka, Litomyšl 2004. 699 stran.

PAVERA, L. ; VŠETIČKA, F. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. 422 stran.

PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta. 1. vydání 2001. 287stran ; 2. vydání 2006. 248 stran.

FORMÁNEK, Josef. *Prsatý muž a zloděj příběhů*. Praha: Smart Press 5, 2009. 369 stran.

KRISEOVÁ, Eda. *Necestou slečny H. a dnešní Afrikou*. Praha: Prostor, 2010. 217 stran.

STINGL, Miloslav. *Havaj je nejlepší*. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2006. 389 stran.

ŠIMÁNEK, Leoš. *Kanada – Aljaška. Dobrodružství v divočině*. Pardubice: Action-Press, 2005. 118 stran.

VALENTOVÁ, Veronika. *Zmatení jazyků aneb Bruselský cestopis*. Praha: Albatros plus, 2006. 227 stran.

Tištěné články:

SEDLÁČKOVÁ, Anna. Nejmodřejší voda v jícnu sopky. 100+1 zahraničních zajímavostí. roč. 2012, č. 19, s. 22.

Elektronické zdroje:

- BAKŠTEIN, Zdeněk. Památník abecedy – hora Argats – pevnost Amberd [online]. [cit.2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.zzz.cz/cesty/index.php/3211>
- BAKŠTEIN, Zdeněk. Skalní obydlí Khndzoresk – Goris [online]. [cit.2013-05-24]. Dostupné z: www.zzz.cz/cesty/index.php/3219
- BAKŠTEIN, Zdeněk. Skotské imprese. *Lideazeme.cz* [online]. [cit. 2013-05-24]. Dostupné z: www.lideazeme.cz/clanek/skotske-imprese
- BOROVÍČKA, Michael. *Cestopis jako nástroj třídního boje*. [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <http://www.lideazeme.cz/clanek/cestopis-jako-nastroj-tridniho-boje>
- BROŽOVÁ, Věra. Miloslav Stingl. *Slovníkčeskeliteratury.cz* [Online.] [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.slovníkčeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=646&hl=stingl+>
- BROŽOVÁ, Věra; SVADBOVÁ, Blanka. Heslo Eda Kriseová. *Slovníkčeskeliteratury.cz* [Online.] [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.slovníkčeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=725&hl=kriseov%C3%A1+>
- FAKTOROVÁ, Veronika. Mezi imaginací a poznáním: Proměny cestopisu v dějinách literatury. *HOST* roč. 2008, č. 6 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.casopis.hostbrno.cz/cs/archiv/2008/6-2008/vyber-z-cisla/mezi-imaginaci-a-poznanim>
- FORMÁNKOVÁ, Helena. *Made in China: nejen chlebem živ je člověk..* In: *Hedvabnastezka.cz* [online]. [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://blog.hedvabnastezka.cz/helform/Cina-2012/Made-in-China--nejen-chlebem-ziv-je-clovek-->
- FORMÁNKOVÁ, Helena. *Půjdem spolu do Pekingů...* In: *Hedvabnastezka.cz* [online]. [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://blog.hedvabnastezka.cz/helform/Cina-2012/Pujdem-spolu-do-Pekingu--->
- HAVLÍK, Rudolf. Základy elementární debility I. *BLOG.IDNES.CZ*. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://havlik.blog.idnes.cz/c/321421/Zaklady-elementarni-debility-I.html>
- HAVLÍK, Rudolf. V nesvaté zemi. *BLOG.IDNES.CZ*. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://havlik.blog.idnes.cz/c/326529/V-nesvate-zemi.html>
- HAVLÍK, Rudolf. Bombaj. *BLOG.IDNES.CZ*. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://havlik.blog.idnes.cz/c/276192/Bombaj.html>

- HORÁČKOVÁ, Alice. V Česku vznikla za den kniha. *Idnes.cz/kultura* [online]. 2004 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/v-cesku-vznikla-za-den-kniha-dpe-/literatura.aspx?c=A040603_101200_literatura_kot
- HOŠEK, Jiří. *Malta*. [online]. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.blogocestovani.eu/Malta/Malta-2013-Na-skok-do-historie>
- HOŠEK, Jiří. *Rusko 2011 - jiná doba, jiný život, jiný svět*. [online]. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.blogocestovani.eu/Rusko/Rusko-2011-jina-doba-jiny-zivot-jiny-svet>
- HOŠEK, Jiří. *Hawaii 2013 – země vulkánů, kokosů, velryb a...* [online]. [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <http://www.blogocestovani.eu/USA-Hawaii/Hawaii-2013-zeme-vulkanu-kokosu-velryb-a>
- KOLMAN, Ondřej. *Nocleh u Masajů*. [online]. [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.cestopisy.cz/news/nocleh-u-masaju/>
- NOVÁ, Šárka. *Čtenářská recenze: Leoš Šimánek - Austrálie - Křížem krázem*. [online]. [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.bux.cz/literarni-kavarna/ctenarske-recenze/australie-krizem-krazem.html>
- LUKEŠ, Alexander. *Eda Kriseová: Když v buši dojde benzín*. *www.literarky.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/politika/rozhovory/11695-kdy-vnbui-dojde-benzin>
- PROCHÁZKA, Tomáš. *Vrcholem komunistického turismu byla Jugoslávie*. *Deník.cz* [online]. [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/samet/vrcholem-komunistickeho-turismu-byla-jug20090904.html>
- ROSENKRAC, Filip. *Čad krásný, nebezpečný a pohostinný*. In: *blog.respekt.cz* [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://rosenkranc.blog.respekt.ihned.cz/c1-59289880-cad-krasny-nebezpecny-a-pohostinný>
- ROSENKRAC, Filip. *První dny uprostřed Afriky*. In: *blog.respekt.cz* [online]. [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://rosenkranc.blog.respekt.ihned.cz/c1-58343950-prvni-dny-uprostred-afriky>
- ROSENKRAC, Filip. *Ča ča čad – nové začátky v SAR i v Čadu*. In: *blog.respekt.cz* [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://rosenkranc.blog.respekt.ihned.cz/c1-59184920-ca-ca-cad-nove-zacatky-v-sar-i-v-cadu>
- SVOBODOVÁ, Martina. *Ježaté Meroe*. [online]. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: http://www.czech-press.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=7884:jeate-meroe&catid=10:cestopis&Itemid=4
- ŠIMÁNEK, Leoš a PAVLOVÁ, Vladka. *Leossimanek.cz*. [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: www.leossimanek.cz

Odkazy na webové stránky:

<http://respekt.ihned.cz>

<http://tripio.cz>

www.blogocestovani.eu

www.cestopisy.cz

www.cestopis.eu

www.cestovatelskestredy.cz

www.ckc.cz

www.czech-press.cz

www.hedvabnastezka.cz

www.horydoly.cz

www.josefformanek.com

www.leossimanek.cz

www.mojecesty.net

www.ocestovani.cz

www.polar.cz

www.rudolfhavlik.cz

www.stoplusjednicka.cz

www.zzz.cz

Blogy:

<http://havlik.blog.idnes.cz>

<http://blog.hedvabnastezka.cz/helform>

<http://rosenkranc.blog.respekt.ihned.cz>

Televizní pořady:

Přepis rozhovoru s M.Stinglem v televizním pořadu ČT1 *13. komnata Miloslava Stingla*, online [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/210562210800022-13-komnata-miloslava-stingla/>

Přepis rozhovoru s M.Stinglem v televizním pořadu ČT1 *Na Plovárně s Miloslavem Stinglem*. online [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/20352216028-na-plovarne-s-miloslavem-stinglem>

Přepis rozhovoru s Josefem Formánkem v pořadu ČT1 *Třináctá komnata Josefa Formánka*. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/212562210800026-13-komnata-josefa-formanka/>

6 Resumé

Tato diplomová práce se zabývá mapováním a analýzou současných českých děl žánru cestopis, a to v knižní podobě i tvorby publikované na internetových blozích a stránkách. V teoretické části je na základě odborné literatury vymezen pojem cestopis, objasněn jeho historický vývoj, pozice z hlediska periodik, médií a politických ideologií. Práce zachycuje obraz soudobé podoby cestování a představuje nejznámější autory současného žánru cestopis. Praktická část analyzuje několik blogů, internetových stránek a knižních titulů, porovnává možnosti publikování cestopisu virtuálně oproti knižnímu vydání apod. Práce na základě této analýzy vytváří typologickou charakteristiku současné podoby žánru cestopis.

This thesis deals with the mapping and analysis of contemporary Czech works of travelogue genre, in book form and published on the creation of blogs and websites. In theoretical part is, based on specialized literature, defined the term travelogue, clarified its historical development, a position in terms of periodicals, media and political ideologies. The work captures the image of contemporary forms of traveland introduces the best known writers of contemporary genre of travelogue. The practical part analyzes a number of blogs, websites and books, compares publishing options virtually compared to a book form release, etc. The work on the basis of this analysis creates a typological characteristics of the current form of the travelogue genre.

7 klíčová slova

Klíčová slova:

Cestopis, český cestopis, současný žánr cestopis, cestopisné časopisy, cestopisné blogy a portály, Josef Formánek, Veronika Valentová, Leoš Šimánek, Eda Kriseová, Miloslav Stingl.

Keywords:

Travelogue, Czech travelogue, the current genre travelogue, travelogue journals, travelogue blogs and portals, Josef Formánek, Veronika Valentová, Leoš Šimánek, Eda Kriseová, Miloslav Stingl.